

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2018-2020

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Miroslav Loula

**Vzdělávání vězeňského personálu v ČR a vzdělávání
vězeňského personálu a vězňů ve Věznici Plzeň**

Praha 2020

Vedoucí diplomové práce: Doc. PhDr. Miloslav Jůzl, PhD.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER'S COMBINED STUDY

2018-2020

DIPLOMA THESIS

Miroslav Loula

**Education of prison staff in the Czech Republic and
education of prison staff and prisoners in Pilsen Prison**

Prague 2020

The Diploma Thesis Work Supervisor

Doc. PhDr. Miloslav Jůzl, PhD.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 15. 6. 2020

Miroslav Loula

Poděkování

Děkuji Doc. PhDr. Miloslavu Jůzlovi, PhD. za odborné vedení diplomové práce a kolegovi Mgr. Richardu Routovi za odborné konzultace.

Anotace

Předkládaná diplomová práce pod názvem Vzdělávání vězeňského personálu v ČR a vzdělávání vězeňského personálu a vězňených osob ve Věznici Plzeň je souborem všech vzdělávacích aktivit určených vězeňskému personálu v České republice. Na pořadí vývoje historických událostí jsou v práci uváděna všechna epistemologická východiska penitenciaristiky, která ji definují nejprecizněji. Jedná se o východiska filozofická, historická, pedagogická, právnícká, kriminologická a psychologická. Součástí teoretické části práce je přiblížení vzdělávání nastaveného v Programu vzdělávání zaměstnanců Vězeňské služby ČR, což je komplexní soubor všech typů vzdělávání a specializačních a zdokonalovacích kurzů. Toto vzdělávání je pak aplikováno přímo na zaměstnance Věznice Plzeň-Bory, která patří mezi nejvýznamnější věznice v ČR.

Praktická část je prezentací kvantitativního výzkumu založeném na statistické proceduře s dominantní technikou dotazníku. Poznatky a doporučení z diplomové práce jsou uvedeny v závěru práce.

Klíčová slova

Kurzy, motivace, odborné vzdělávání, školení, vzdělávání vězňených osob, základní odborná příprava, zaměstnanci VS ČR.

Annotation

The submitted diploma thesis entitled Education of Prison Staff in the Czech Republic and Education of Prison Staff and Prisoners in Pilsen Prison is a set of all educational activities for prison staff in the Czech Republic. In order of the development of historical events, all epistemological bases of penitentiary studies, which define it most precisely, are presented in the work. These are philosophical, historical, pedagogical, legal, criminological and psychological starting points. Part of the theoretical part of the work is an approach to education set in the program of Education of employees of the Prison Service of the Czech Republic, which is a comprehensive set of all types of education, specialization and refresher courses. This education is applied directly to the employees of the Plzeň-Bory Prison, which is one of the most important prison in the Czech Republic.

The practical part is a presentation of quantitative research based on a statistical procedure with a dominant questionnaire technique. Findings and recommendations in the diploma thesis are given at the end of the thesis.

Key words

Courses, motivation, vocational education, training, education of prisoners, basic vocational training, employees of the prison service of the Czech Republic.

ÚVOD.....	9
TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 VÝVOJ ODBORNÉ PŘÍPRAVY VĚZEŇSKÉHO PERSONÁLU OD ROKU 1918	10
2 PENITENCIARISTIKA	13
2.1 Epistemologická východiska penitenciaristiky.....	13
2.2 Historická východiska penitenciaristiky.....	14
2.3 Filozofická východiska penitenciaristiky	14
2.4 Pedagogická východiska penitenciaristiky	15
2.5 Právnícká a kriminologická východiska penitenciaristiky	15
2.6 Sociologicko-psychologická východiska penitenciaristiky	16
3 AKADEMIE VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČR	17
PRAKTICKÁ ČÁST	18
4 VZDĚLÁVÁNÍ VĚZEŇSKÉHO PERSONÁLU V ČR.....	18
4.1 Hodnocení absolvovaného odborného vzdělávání zaměstnanci VS ČR Věznice Plzeň, kteří pracují v přímém kontaktu s vězni	18
4.1.1 Přípravná část výzkumu	18
4.1.2 Interpretace výsledků výzkumu	23
4.1.3 Shrnutí praktické části Hodnocení absolvovaného odborného vzdělávání zaměstnanci VS ČR Plzeň, kteří pracují v přímém kontaktu s vězni a doporučení pro praxi	56
5 VZDĚLÁVÁNÍ VĚZNĚNÝCH OSOB VE VĚZNICI PLZEŇ	57
5.1 Motivace vězněných osob ve Věznici Plzeň.....	57
5.1.1 Přípravná část výzkumu.....	57
5.1.2 Interpretace výsledků výzkumu.....	62
5.1.3 Shrnutí praktické části Motivace vězněných osob ve Věznici Plzeň ke vzdělávání a doporučení pro praxi.....	91
ZÁVĚR	94
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	96
SEZNAM ZKRATEK	99

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ..... 100

SEZNAM PŘÍLOH..... 104

ÚVOD

Kvalitní vzdělání je nezbytný předpoklad k tvorbě kvalifikované, motivované a kreativní pracovní síly, k získání konkurenceschopnosti a ke schopnosti obstát na trhu práce. Přestože vězeňské prostředí má svá specifika a odlišnosti, cílem Vězeňské služby ČR stejně jako soukromých subjektů ve vězeňském vzdělávacím systému je poskytování kvalitního vzdělání, které umožní vězněným osobám obstát na pracovním trhu, získat po skončení výkonu trestu odnětí svobody stabilní zaměstnání a odpovídající příjem. Tím vzdělání patří mezi nejdůležitější a nejúčinnější resocializační nástroje a společně s dalšími také představuje jeden z nejsilnějších stabilizačních faktorů.

Neméně důležité je také investice do vzdělávání personálu Vězeňské služby ČR, bez kterého by realizace programu zacházení s vězněnými osobami nebyla uskutečnitelná, a také do kvalitního vzdělávání managementu, ať již po řídicí stránce či po stránce jazykové. Základním požadavkem je pak stanovení jasného kariérního řádu, který bude reflektovat potřeby personálu i zájmy zaměstnavatele a poskytne záruky stran celoživotního zvyšování kvalifikace a kvality práce spolu s motivujícím systémem finančního odměňování na základě transparentních pravidel¹.

„Svoboda bez vzdělání je nebezpečná, vzdělání bez svobody zbytečné.“

John Fitzgerald Kennedy

Cílem práce je představit odborné vzdělávání vězeňského personálu, který pracuje v přímém kontaktu s vězni, vzdělávání vězněných osob ve Věznici Plzeň a zjistit, zda nabídka (škála), příležitosti dalšího vzdělávání v rámci celoživotního vzdělávání jsou odpovídající současným potřebám a trendům, a to i ve vztahu k účelnému navázání na zaměstnávání vězněných osob s možností funkčního přesahu do období po skončení výkonu trestu odnětí svobody.

¹ Koncepce vězeňství do roku 2025, Ministerstvo spravedlnosti České republiky, s. 22-23.
Dostupné z: <https://www.vscr.cz/koncepce-vezenstvi/>

TEORETICKÁ ČÁST

1 VÝVOJ ODBORNÉ PŘÍPRAVY VĚZEŇSKÉHO PERSONÁLU OD ROKU 1918

Úroveň odborné přípravy vězeňského personálu vždy odrážela celkový stav vězeňství, neboť rozvoj vzdělanosti umožňoval prosazování pokrokových koncepcí k dosažení nápravy pachatelů trestné činnosti. Ve druhé polovině 19. století již působili ve vězeňských zařízeních na území Čech, Moravy a Slezska duchovní, učitelé a lékaři, jejichž činnost naplňovala výchovnou funkci trestu, humanizovala podmínky věznění a dávala dobrý příklad dozorčímu personálu. Se zdokonalováním činnosti soudních věznic a trestních ústavů se zvyšovaly i nároky na znalosti a dovednosti zaměstnanců nejen ve správní, ale též dozorčí službě.

Po vzniku Československé republiky byl postupně vytvořen systém vzdělávání a praktického výcviku vězeňských úředníků a dozorců, který vycházel z humanistických tradic a svým obsahem a náročností byl srovnatelný se způsoby odborné přípravy vězeňského personálu v západoevropských zemích. Ani v letech 1939 – 1945 se na území tzv. Protektorátu Čechy a Morava podstatně nezměnil způsob odborné přípravy uchazečů o správní a strážní službu v soudních věznicích a trestních ústavech. Až do roku 1947 vykonávali noví zaměstnanci kvalifikační zkoušky jednak z předmětů všeobecného vzdělávání: státního jazyka, počtů a měřičství, občanské nauky, společenské výchovy a zdravotní, jednak z odborných předmětů: trestního práva, kriminální psychologie a sociologie, dějin vězeňství, hospodářské administrativy, vězeňského účetnictví, strážní služby, služebního práva a platových předpisů pro vězeňské zaměstnance.

Počínaje rokem 1948 se vězeňství stalo nástrojem k prosazování ideologických cílů a politických zájmů Komunistické strany Československa. V tomto duchu a podle sovětských zkušeností se zásadním způsobem změnila i příprava příslušníků Sboru vězeňské stráže k výkonu služby v soudních věznicích, trestních ústavech a pracovních táborech, které byly do roku 1952 v působnosti ministerstva spravedlnosti. Výuka byla zaměřena jen na politickou, vojenskou a služební přípravu.

Po převedení vězeňství do rezortu ministerstva národní bezpečnosti a krátce nato ministerstva vnitra (MV) se stali zaměstnanci ve vězeňství příslušníky Sboru národní bezpečnosti (SNB) a jejich služební příprava byla zabezpečována v rámci školské soustavy MV. V uvedeném rezortu byli začleněni i v letech 1965 – 1968 jako příslušníci Sboru nápravné výchovy (SNV), přičemž způsob jejich služební přípravy se příliš nezměnil. Po převedení vězeňství do působnosti ministerstva spravedlnosti byla služební a odborná příprava příslušníků SNV již samostatně koncipována Správou SNV, ale nástupní školení bylo nadále organizačně začleněno a prováděno ve školském zařízení MV v Ostrově nad Ohří s pedagogickou výpomocí učitelů ve služebním poměru k SNB.

Rozvoj penologie, penitenciární pedagogiky a psychologie, jehož subjektem se stal již v roce 1967 Výzkumný ústav penologický SNV, zasáhl významným způsobem do systému odborné přípravy příslušníků SNV po roce 1969. I když nastupující politická normalizace úporně prosazovala ideologii marxismu – leninismu ve všech formách výchovy a vzdělávání a zvláště u ozbrojených složek, vznikl prostor pro zařazení předmětů pedagogiky a psychologie, jejichž výuku si vynutila praxe. Je třeba připomenout, že v 70. a 80. letech činila vězeňská populace cca 21 tisíc vězňů, z nichž 75% byli kriminální recidivisté. Kromě toho se ukázalo nezbytným používat diferencované metody zacházení u mladistvých, žen a specifických kategorií odsouzených (psychopatů, alkoholiků, toxikomanů a sexuálních deviantů). K uplatňování výchovného zacházení s odsouzenými bylo přínosem zřízení Střední odborné školy SNV v roce 1970, neboť posunulo odbornou přípravu od nástupních kurzů ke vzniku maturitního studia v oboru vychovatelství se speciálním zaměřením na podmínky na vězeňství.

Na základě nové koncepce českého vězeňství po roce 1989 se odborné přípravy vězeňského personálu promítly požadavky Evropských vězeňských pravidel i poučení z minulosti československého vězeňství včetně poznatků a zkušeností z odborného vzdělávání a výcviku. Zřízením institutu vzdělávání SNV v roce 1992 se odborná příprava organizačně osamostatnila, avšak materiálně a personálně zůstala nadále závislá na školském zařízení MV. Činnost Střední odborné školy SNV byla ukončena v souvislosti se zánikem její akreditace, kterou se nepodařilo obnovit podáním příslušných návrhů v roce 1995 a 1998.

Zřízení Vězeňské služby (VS) ČR, která převzala plnění úkolů státní správy ve vězeňství v roce 1993, byl Institut vzdělávání VS ČR (IV VS) postaven před nové úkoly k zabezpečení diferencované odborné přípravy pro vězeňskou stráž, justiční stráž a správní službu formou nástupních a specializačních kurzů pro systemizované funkce. Dalším významným krokem po roce 1996 bylo vybudování systému celoživotního vzdělávání příslušníků a občanských pracovníků VS ČR, ve kterém byl položen důraz na profesní etiku, která dává mravní smysl výkonu služby ve vězeňství. K využívání historických zkušeností v odborné přípravě přispěla badatelská a pedagogická činnost Kabinetu dokumentace a historie VS ČR, který se stal součástí Institutu vzdělávání VS ČR v roce 2000. V letech 1996 – 2006 byly nástupní a specializační kurzy pro správní službu zabezpečovány ve Vzdělávacím středisku IV VS v Kroměříži. V roce 2007 byly zahájeny služební zkoušky příslušníků VS ve smyslu zákona č. 361/2003 Sb. o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů a nařízení vlády č. 506/2004 Sb., kterým se stanoví způsob přípravy, obsah, průběh, ukončení a hodnocení služební zkoušky. Do roku 2009 se v IV VS stabilizoval systém vzdělávání zahrnující odbornou přípravu pro příslušníky VS a občanské zaměstnance, specializační a rozšiřující kurzy podle požadavků kariérního řádu a jazykovou přípravu managementu. Vedle pedagogické činnosti byla v IV VS rozvíjena vědeckovýzkumná činnost ve spolupráci s Institutem pro kriminologii a sociální prevenci ministerstva spravedlnosti a některými vysokými školami. V roce 2013 byl IV VS povýšen na Akademií VS ČR. Ve spolupráci s Generálním ředitelstvím VS ČR se uskutečňuje úzká spolupráce s dalšími vzdělávacími institucemi bezpečnostních sborů².

² 25 LET VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČESKÉ REPUBLIKY, příloha časopisu České vězeňství, 2017, s. 43-46. ISSN 1213-9297. Dostupné z: <http://www.vscr.cz>

2 PENITENCIARISTIKA

Penitenciariстика je ta součást penologie, jež se zabývá výkonem trestu odnětí svobody, jeho účinky a možnostmi resocializace (reintegrace). V latině slovo *paenitentia* znamená nápravu. Podle Slovníku cizích slov (1971) je výklad slova *paenitentia* ve smyslu trestnost, lítost, pokání. Nejbližší výklad pro současnou penitenciariستiku je pak trestnost, z ní plynoucí lítost a nakonec pokání = náprava. Jak uvádí Kýr (2006), penitenciariستika neboli penitenciární věda je naukou o výkonu činnosti trestu odnětí svobody z hlediska obecných a zvláštních podmínek a zejména použitých metod, forem a prostředků nápravně výchovné činnosti podle stupně dosažené nápravy u jednotlivých kategorií nápravy odsouzených. Vychází z poznatků vědních oborů aplikovaných na podmínky vězeňství, především z penitenciární psychologie, pedagogiky, sociologie a práva.

2.1 Epistemologická východiska penitenciariستiky

Pojem epistémé je starořeckým výrazem a označuje pravé poznání a vědění. Epistemologie (epistémé), jak ji chápe významný francouzský filozof **Michal Foucault** (1926 – 1984), se užívá k označení typu myšlení a poznávání, myšlenkového diskurzu, který charakterizuje určitou dějinnou epochu. Epistémé je jakési „myšlenkové nevědění“ dané doby, tudíž určuje podobu i hranice jejího myšlení. Epistémé jako určitý výkladový kulturní kód tak tvoří apriorní strukturu, jež funguje pro lidské poznání jako jakýsi vzdálený regulativní princip.

Pojem diskurs podle Foucalta znamená určitý způsob chápání a porozumění skutečnosti v určité epoše a v oboru, jenž se charakteristickým způsobem promítá do jazyka a podstatně tak ovlivňuje jeho možnosti. Jinými slovy, ve vývoji jednotlivých historických řádů jsou skutečnosti hodnoceny jinak a jiným jazykem než např. dnes. Diskurs je tedy to, co tvoří pozadí každé promluvy, která jej nutně opakuje, pohybuje se v prostoru jím vymezeném; je to zároveň to, co nám umožňuje mluvit, co naše mluvení legitimizuje, a zároveň to, co nám tímž pohybem něco říci znemožňuje. Viz např. F. J. Řezáč – Vězeňství v posavadních způsobech svých (1851); M. Foucault – Dohlížet a trestat (1975); J. Sochůrek – Kapitoly z penologie I – III (2007).

Ve Foucaultově přístupu k filozofii výchovy (a penitenciaristika svým způsobem výchovou je: ve struktuře pedagogika – sociální pedagogika – speciální pedagogika – etopedie – sociální práce – penitenciaristika) je třeba vyzvednout jeho základní paradigma, že sice výchova je nutná pro společnost v zájmu zachování její stability, avšak jejím negativem je potlačování individuality jedince. To znamená, že výchova je vždy disciplinace jedince, omezení jeho svobody, činí jedince konformním, všechny unifikuje a normalizuje. Tudíž ten, kdo se nechce chovat podle pravidel indoktrinovaných ve výchově, musí být „potlačen, zabit, izolován ve vězení, do psychiatrické léčebny...“ (Dolák, 2010 in Jůzl, 2010, s. 89). O to však penitenciaristice, jako především pedagogice disciplíně o výkonu trestu jedince ve vězení (odnětí svobody), jde.

2.2 Historická východiska penitenciaristiky

Historická východiska vycházejí z historie trestání lidí od nepaměti (zde od starověku) až po současnost. V nichž se odrážejí způsoby trestání s přihlédnutím k výkonu trestu odnětí svobody – vězeňství. Známý maďarský historik vězeňství, penitenciarista **Lászlo Pál** (1926), jenž pracoval v 70. a 80. letech minulého století jako vedoucí penologické skupiny odboru výzkumu a informatiky Ministerstva spravedlnosti Maďarské lidové republiky (tehdejší), což byla obdoba našeho pracoviště, jež zůstalo po zrušení Penologického ústavu vedeného docentem **Jiřím Čepelákem** (1915 – 1989), předložil jako jeden z prvních autorů východního bloku, čistě odborné a ucelené pojednání o penitenciaristice pod názvem *Penitenciární pedagogika* (1976, u nás vydáno v roce 1985 v Bratislavě), zejména o její historii. Sám Pál se inspiroval především v historických pramenech ruského právníka a penitenciaristy **M. D. Šargorodského** (1904 – 1973). Z jeho poznatků budou vyvozena i historická východiska.

2.3 Filozofická východiska penitenciaristiky

Filozofická východiska penitenciaristiky by nám měla v rámci jejího poznání umožnit pochopení filozofie trestu a trestání z filozofického hlediska, zejména pomocí

názorů filozofů v průběhu staletí, jejich způsobu nahlížení na penitenciární vědu, ale především díky tomu, jak ve své době chápali filozofické kategorie svobody, spravedlnosti, ale také trestu.

2.4 Pedagogická východiska penitenciaristiky

Za pedagogická východiska penitenciaristiky lze považovat názory a sociálně výchovné systémy klasiků pedagogiky a praktické úsilí pedagogů světového významu, které inspirovaly uplatňování jejich myšlenek v penitenciární praxi. Společnost se totiž, pod vlivem tlaku požadavků moderní doby, musela věnovat také organizaci ústavů pro výchovu dětí toulavých, bezprizorních, žebravých i jinak zanedbaných či poškozených. Neklidná doba, zejména v průběhu různých evropských revolucí 18., 19. i 20. století, vytvářela příznivé podmínky (mnoho bezprizorních a toulavých dětí a mládeže jako produkt těchto revolucí) pro vznik těchto ústavů. K nejvýznamnějším pedagogům patřili především **Johann Heinrich Pestalozzi** (1746 – 1827), **Don Giovanni Bosco** (1815 – 1888), **Johann Bernhard Basedow** (1723 – 1790), **Joachim Heinrich Campe** (1746 – 1818), **Christian Gotthilf Salzmann** (1744 – 1811), **Robert Owen** (1771 – 1858), **Ivan Ivanovič Beckoj** (1704 – 1795) a **Anton Semjonovič Makarenko** (1888 – 1939).

2.5 Právnícká a kriminologická východiska penitenciaristiky

Právnícká východiska penologie a penitenciaristiky se opírají o trestní právo, trestní zákon a názory právníků (a posléze i kriminologů a kriminalistů), kteří vtiskli právu a trestním kodexům humánní a liberální doktríny v duchu Beccariovských tradic. Tito právníci v druhé polovině 18. století a v první polovině 19. zřetelně stanovili jaké tresty, za jaká provinění a v jaké délce trvání mají být uděleny, včetně trestu smrti. Další zákony potom upravují výkon vazby a výkon trestu odnětí svobody.

2.6 Sociologicko-psychologická východiska penitenciaristiky

Sociologicko-psychologická východiska vhodně navazují na předchozí východiska právníká a kriminologická. Jsou také zřetelným dokladem toho, že penitenciaristika je vědou multidisciplinární.

Nejpříhodnějším obdobím pro zavádění reformy ve vězeňství je bezesporu 19. století, jak v Evropě, tak v USA. Jednak se etablují další společenské vědy, které začínají pronikat do penitenciární praxe (psychologie, pedagogika a sociologie), jednak ředitelé jednotlivých věznic měli v té době takové pravomoci, že mohli zavádět ve svých věznicích různé experimenty a zkoušet nové metody v zacházení s vězni. Využívají možností a nabídky služeb zejména psychologů. Pro psychology se však otevírá pole jejich působnosti až počátkem století 20. a dále. Mezi prvními, kteří pozvali vysokoškolské pracovníky a psychology do věznic, byl Zebulon Brockway. Psychologové se pak věnovali duševně zaostalým vězňům a organizovali pro ně různé činnosti. Uvedený systém uplatňovaný v USA koncem 19. století přispěl k rozvoji celosvětového moderního vězeňství (Jůzl, 1976).

Psychologové se ve vězení věnovali nejen praktickému zacházení s vězni, ale prováděli různé výzkumy, především jak působí vězeňské prostředí a subkultura na psychiku vězně a zda v ní dochází k nějakým změnám.

Jedním z klíčových pojmů psychologických východisek se tak stává prizonizace. Penitenciární zdroje uvádějí, že pojem prizonizace se poprvé představil odborné penitenciaristické veřejnosti v roce 1940 v pojetí amerického sociologa, kriminologa a psychologa **Donalda Clemmera**.

Clemmer soudil, že fyzická blízkost vězňů nicí jejich veškeré soukromí; vězeňské předpisy a rutina je nutí ke konformismu a izolace omezuje jejich život. Život ve vězení navíc mezi vězni podporuje monotónní rovnostářství.

Sociologicko-psychologická východiska přispěla k tomu, že ve vězeňství pracuje standardně vězeňský (forezní, penitenciaristický) psycholog³.

³ JŮZL, M. *Penitenciaristika jako věda žaláři*. Praha: UJAK, 2017. ISBN 978-80-7452-131-7, s. 19-79

3 AKADEMIE VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČR

Akademie Vězeňské služby ČR je rezortním vzdělávacím zařízením s celorepublikovou působností, které zajišťuje profesní teoretickou a praktickou přípravu příslušníků a občanských pracovníků Vězeňské služby ČR tak, aby byli náležitě vycvičeni a vyškoleni pro výkon služby a zvyšovala se jejich odborná úroveň pro výkon práce. Akademie Vězeňské služby zajišťuje příslušníkům a zaměstnancům základní kvalifikaci nezbytnou pro plnění služebních a pracovních úkolů a povinností a umožňuje další rozvoj jejich odborné kvalifikace. Pro potřeby rozvoje teoretické báze výuky se podílí také na rozvoji vědecké a výzkumné činnosti v oblasti penologie a penitenciaristiky a historie vězeňství. Do Akademie Vězeňské služby ČR je organizačně začleněn Kabinet dokumentace a historie Vězeňské služby ČR⁴.

⁴ Koncepce vězeňství do roku 2025, Ministerstvo spravedlnosti České republiky, s. 31-32.
Dostupné z: <https://www.vscr.cz/koncepce-vezenstvi/>

PRAKTICKÁ ČÁST

Téma diplomové práce je zaměřeno na dvě oblasti vzdělávání. Odborné vzdělávání vězeňského personálu v ČR a vzdělávání vězňených osob ve Věznici Plzeň. Tyto dvě zmiňované oblasti jsou sice s ohledem na požadované kompetence jedince, který tento formativní proces absolvuje, odlišné, ale jak vyplývá z teoretické části práce, obě dvě oblasti vzdělávání by měly odpovídat současným potřebám. Odborné vzdělávání vězeňského personálu je proces modifikace postojů, znalostí a dovedností učením směřujícím k dosažení efektivního výkonu v okruhu činností s cílem uspokojit potřeby organizace. Naproti tomu vzdělávání vězňených osob je zaměřeno na funkční přesah do období po skončení výkonu trestu odnětí svobody. Rozhodl jsem se svůj výzkum rozdělit na část **hodnocení absolvovaného odborného vzdělávání zaměstnanci VS ČR Věznice Plzeň, kteří pracují v přímém kontaktu s vězni** a část **motivace vězňených osob ve Věznici Plzeň ke vzdělávání**.

4 VZDĚLÁVÁNÍ VĚZEŇSKÉHO PERSONÁLU V ČR

4.1 Hodnocení absolvovaného odborného vzdělávání zaměstnanci VS ČR Věznice Plzeň, kteří pracují v přímém kontaktu s vězni

4.1.1 Přípravná část výzkumu

Téma výzkumu

Cílem odborného vzdělávání v každé organizaci, včetně VS ČR, je rozvinout schopnosti zaměstnance a zároveň uspokojit budoucí a současné potřeby organizace. Je nutné zmínit, že vytváření podmínek pro řádný výkon služby a práce je jednou z povinností VS ČR, jak vyplývá z řady zákonných norem⁵. Odborné vzdělávání je

⁵ Zákon č. 361/2003 Sb. o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů, § 77 odst. 11 písm. d): „Bezpečnostní sbor je povinen vytvářet podmínky pro řádný a pokud

nejefektivnější a nejlacinější způsob, jak vzdělávat a rozvíjet své zaměstnance a zároveň zvýšit jejich loajalitu, spokojenost a motivaci. Správně a efektivně nastavený systém odborného vzdělávání zaměstnanců přispívá ke zlepšení pracovního výkonu a kvality práce zaměstnanců (dovednosti, schopnosti, prohlubování znalostí). Naopak špatně nastavený systém odborného vzdělávání přispívá k účinkům opačným. Jedním ze základních faktorů, které ovlivňují kvalitu systému odborného vzdělávání, je vnímání odborného vzdělávání zaměstnanci. Rozhodl jsem se pro téma výzkumu **hodnocení absolvovaného odborného vzdělávání zaměstnanci VS ČR Věznice Plzeň, kteří pracují v přímém kontaktu s vězni.**

Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je identifikovat kladné stránky i problémy odborného vzdělávání. Zda zaměstnanci hodnotí absolvované odborné vzdělávání jako praktické, použitelné, přínosné, srozumitelné a odpovídající současným potřebám a trendům, případně jak hodnotí učitele a lektory s ohledem na jejich profesionalitu, schopnost reagovat na dotazy a prezentaci materiálů. Dalším cílem výzkumu je též zjistit, zda zaměstnanci postrádají jiné zaměření odborného vzdělávání, případně zda existují rozdíly v hodnocení mezi specifickými skupinami zaměstnanců např. dle typu zaměstnaneckého poměru (služební x pracovní) nebo dle délky praxe.

možno bezpečný výkon služby. Za tím účelem zajišťuje pro příslušníky zejména - podmínky pro jejich soustavné vzdělávání a zdokonalování odborné způsobilosti, pro získávání a zdokonalování znalostí, dovedností a návyků potřebných pro výkon služby a pro získávání a udržování fyzické kondice. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2003, částka 121. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

Zákon č. 555/1992 Sb. o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky, ve znění pozdějších předpisů, § 2 odst. 1 písm. k): „Vězeňská služba zabezpečuje vzdělávání příslušníků Vězeňské služby (dále jen "příslušníci") a občanských zaměstnanců Vězeňské služby, které provádí Akademie Vězeňské služby ČR. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1992, částka 112. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

Formulace hypotéz

Z pozice svého služebního zaměření jsem nebyl nikdy konfrontován se zásadními připomínkami zaměstnanců k odbornému vzdělávání, a proto předpokládám, že jsou zaměstnanci s odborným vzděláváním spokojeni. S ohledem na obecně platné teorie (čím vyšší odbornost, úroveň vzdělání a jeho výše, tím vyšší potřeba dalšího celoživotního vzdělávání za účelem jejího rozvíjení, seznamování s novými poznatky atd.) lze předpokládat, že se stoupajícím požadavkem zaměstnavatele na výši dosaženého vzdělání na konkrétní pracovní nebo služební místo, je též větší pravděpodobnost vyšší frekvence průběžného vzdělávání (školení a kurzů) souvisejícího s tímto místem z důvodu dalšího prohlubování dané odbornosti. Dále lze předpokládat, že zaměstnanci s kratší délkou praxe budou mít větší zájem o absolvování dalšího odborného vzdělávání k prohloubení svých znalostí a dovedností, než zaměstnanci s délkou praxe delší, u kterých lze pozorovat spíše rutinní přístup a menší ochotu k dalšímu vzdělávání. S ohledem na výše uvedené lze formulovat následující hypotézy výzkumu.

H1) Minimálně polovina zaměstnanců je celkově spokojena s odborným vzděláváním.

H2) Minimálně polovina zaměstnanců považuje absolvované odborné vzdělávání za praktické a použitelné.

H3) Zaměstnanci s vyšším dosaženým vzděláním se častěji účastní dalšího odborného vzdělávání, než zaměstnanci s nižším dosaženým vzděláním.

H4) Zaměstnanci s délkou praxe do 10 let mají větší zájem absolvovat další odborné vzdělávání.

Volba výzkumné metody

Pro výzkum jsem zvolil kvantitativní metodu a to šetření založené na metodě kombinovaného dotazníku. Jak se ukázalo v průběhu výzkumu, vysvětlení některých dílčích rozdílů v odpovědích respondentů by spíše vyžadovalo metodu kvalitativního výzkumu, než zvolenou metodu kvantitativní, ale kvantitativní metoda s ohledem na téma a cíl výzkumu byla nejvhodnější metodou při zachování dostatečné efektivity výzkumu. Je dostatečně validní a reliabilní. V dotazníku jsou použity otázky analytické (identifikační), uzavřené alternativní a selektivní, otázky trichotomické a otázky

otevřené, které podněcují k hlubšímu zamyšlení nad tématem. U šesti otázek jsem zvolil škálové položky podle Likerta (1-Velmi spokojen/a, 2-Spokojen/a, 3- Nevím, 4-Nespokojen/a, 5-Velmi nespokojen/a).

Charakteristiky výzkumného souboru a sběr dat

Za účelem ověření výše uvedených úkolů výzkumu jsem se rozhodl výzkum zaměřit na zaměstnance, kteří pracují v přímém kontaktu s vězni (pro plnění hlavních úkolů VS ČR jsou zaměstnanci pracující v přímém kontaktu s vězni stěžejní). S ohledem na velikost základního souboru všech zaměstnanců Věznice Plzeň, kteří pracují v přímém kontaktu s vězni (cca 400 zaměstnanců), nebylo možné realizovat výzkum na celém základním souboru. Zvolil jsem výběrový soubor, ze kterého bude následně zobecněním vytvořen závěr o celém souboru. Struktura respondentů odpovídá struktuře základního souboru, kdy výběr respondentů byl zaměřen na zajištění maximální možné reprezentativnosti výběrového souboru s ohledem na funkční zařazení, délku zaměstnání/služby, věku a dosaženého vzdělání. Dotazníkové šetření proběhlo v průběhu měsíce prosince 2019 a ledna 2020 a zúčastnilo se jej 23 zaměstnanců, tj. cca 6 % ze základního souboru. Zvolil jsem metodu administrace s pomocí tazatele, kdy odpovědi zaznamenává tazatel sám. Uvedená metoda je vhodná jako prevence minimalizace chyb. Před samotným zahájením vyplňování dotazníků jsem každému respondentovi umožnil dotazník přečíst. Následně byl každý zaměstnanec seznámen s účelem dotazníku, byl upozorněn, že dotazník má 2 stránky a byl vytvořen, aby zjistil jeho názor na odborné vzdělávání vězeňského personálu v České republice. U otázky č. 7 jsem upozornil každého respondenta na znění otázky, že cílem zjištění je, zda byla naplněna jeho očekávání, která měl před nástupem k VS ČR, a ne, zda je aktuálně spokojen s prací u VS ČR a stejně tak má formulovat i své důvody případného nenaplnění očekávání. U otázky č. 11 jsem upozornil na znění otázky, aby respondenti neuváděli služební a profesní přípravu, jelikož tato je realizována zaměstnanci jednotlivých věznic⁶ a výsledky by nemohly být tudíž

⁶ v souladu s Nařízením generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 60/2017, kterým se stanoví rozsah služební a profesní přípravy příslušníků a zaměstnanců Vězeňské služby České republiky. In: *Sbírka nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky*, rok 2017.

zobecněny, na rozdíl od ostatních forem odborného vzdělávání, které je realizováno pro všechny zaměstnance VS ČR jednotně. U otázek číslo 8, 9, 10, 12, 13 a 14 má respondent zvolit variantu odpovědí: 1-Velmi spokojen/a, 2-Spokojen/a, 3- Nevím, 4-Nespokojen/a, 5-Velmi nespokojen/a. Znění dotazníku je v příloze A.

Vymezení proměnných

K verifikaci hypotéz jsou klíčové konkrétní hodnoty proměnných, které jsem stanovil následovně.

Zaměstnance jsem pro statistické účely rozdělil

- dle dosaženého věku do skupin 20 – 29 let, 30 – 39 let, 40 – 49 let, 50 a více let,
- dle věku, kdy nastoupili k VS ČR, do skupin 20 – 24 let, 25 - 29 let, 30 – 39 let, 40 a více let,
- dle délky praxe u VS ČR do skupin 0 – 5 let, 6 – 10 let, 11 – 20 let, 21 let a více.

Proměnná související s aktuálním funkčním zařazením bude sloužit ke zjišťování případných specifik.

Výši dosaženého vzdělání jsem pro statistické účely rozdělil do skupin středoškolské s maturitou, vyšší odborné, vysokoškolské bakalářské a vysokoškolské (Mgr., Ing., Dr.).

Zjištění proměnné „Z jakého důvodu jste nastoupil k VS ČR“ jsem zvolil jako otázku otevřenou s odpovědí dle uvážení respondenta.

Proměnná související s hodnocením, zda práce u VS ČR naplnila jeho očekávání, byla vymezena variantami Zcela ano, Ano, ale ne úplně a Ne s uvedením důvodu.

Stěžejní části dotazníku jsou otázky, které souvisí s hodnocením respondentů, zda hodnotí absolvované odborné vzdělávání (základní odbornou přípravu, případně další školení) jako praktické, použitelné, přínosné, srozumitelné, případně jak hodnotí učitele a lektory s ohledem na jejich profesionalitu, schopnost reagovat na dotazy a prezentaci materiálů, jak hodnotí strávený čas, tempo, obtížnost s nabídnutou škálou 1-Velmi spokojen/a, 2-Spokojen/a, 3- Nevím, 4-Nespokojen/a, 5-Velmi nespokojen/a.

Je dán jednotný rozsah, ale realizace je na zaměstnancích jednotlivých věznic, kdy každý zaměstnanec, který zajišťuje realizaci, bude jinak připraven, jinak přednášet, prezentovat materiály atd.

Otázka zaměřená na potenciální zájem absolvovat další odborné školení je standardní uzavřená alternativní (Ano x Ne).

Poslední dvě otázky, kterými chci zjistit názor respondenta, zda postrádá nějaké typy školení, zda by změnil současný systém odborného vzdělávání a případně jak, jsou doplňující a respondenti se k nim mohli vyjádřit svými slovy podle vlastního uvážení.

4.1.2 Interpretace výsledků výzkumu

Zjištěná data na otázky z dotazníku celého souboru

Otázka č. 1: „Kolik je Vám let?“

Graf č. 1: Věkové složení

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Věkové složení respondentů je od ročníku narození 1961 do ročníku narození 1993. Obě dvě hraniční skupiny jsou zastoupeny 2 respondenty, tj. 9 %. Zbýlé dvě, které jsou uprostřed škály, jsou zastoupeny 43 % (40 – 49 let) a 39 % (30 – 39 let). Porovnáním zjištěných údajů se Statistickou ročenkou VS ČR za rok 2018⁷ zjistíme, že zjištěné údaje jsou v mírné disproporci s údaji za VS ČR jako celek.

⁷ <https://www.vscr.cz/informacni-servis/statistiky/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby/> 12. 1. 2020

Tabulka č. 1: Kategorizace věkového složení dle typu poměru (služební/pracovní)
za rok 2018 ve VS ČR⁸

Věková škála	Příslušníci	Zaměstnanci	Celkem
do 25 let	612	81	693
26 - 30 let	911	194	1 105
31 - 35 let	1 129	233	1 362
36 - 40 let	1 388	318	1 706
41 - 45 let	1 386	628	2 014
46 - 50 let	833	694	1 527
51 - 60 let	764	1 580	2 344
nad 60 let	58	522	580
	7 081	4 250	11 331

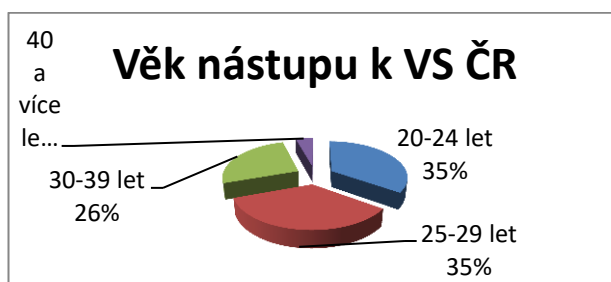
Vysvětlením dané disproporce je, že můj výzkum byl zaměřen na zaměstnance, kteří jsou v přímém kontaktu s vězněnými osobami. V mém výzkumném souboru jsou mezi respondenty více zastoupeni příslušníci než občanští zaměstnanci (průměrný věk příslušníků z důvodu fyzické náročnosti služby je nižší než zaměstnanců v pracovním poměru a nelze opominout podmínku dosaženého vzdělání u zaměstnanců v pracovním poměru v přímém kontaktu s vězněnými osobami, která limituje věk nástupu – speciální pedagog, psycholog, sociální pracovník, terapeut, lékař....). Všichni zaměstnanci ve výzkumném souboru jsou na základních funkcích příslušného typu zaměstnaneckého poměru (služební/pracovní), na rozdíl od věkového složení s ohledem na typ zaměstnaneckého poměru (služební/pracovní) za celou VS ČR (průměrný věk zaměstnanců na základních funkcích je nižší, než těch na funkcích řídicích a to jakékoli úrovně řízení). Další důvod, který je ve svém důsledku možná nejdůležitější, je velmi nízká míra nezaměstnanosti v regionu Věznice Plzeň. Je zde přesah pracovních nabídek, který do velké míry (zejména u absolventů středních škol) limituje v posledních letech

⁸ <https://www.vscr.cz/informacni-servis/statistiky/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby/> 12. 1. 2020, s. 32.

(na rozdíl od let z období tzv. „krize“, případně let devadesátých) zájem o práci příslušníka ve VS ČR.

Otázka č. 2: „V kolika letech jste nastoupil k VS ČR?“

Graf č. 2: Věk nástupu k VS ČR

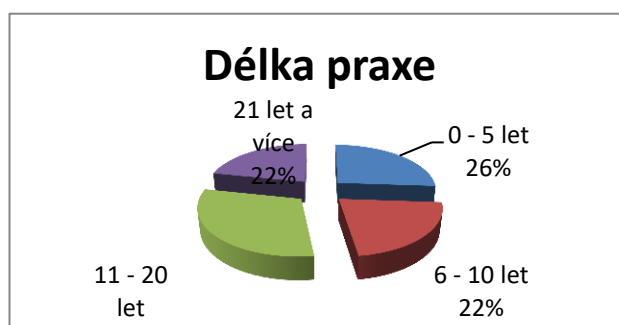

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Složení respondentů s ohledem na věk, kdy nastoupili k VS ČR, je od 20 do 45 let. 1 zaměstnanec (vychovatel) nastoupil ve věku 45 let (věková skupina 40 a více let), 6 zaměstnanců nastoupilo ve věku 30 – 39 let, 8 zaměstnanců nastoupilo k VS ČR ve věku 25 – 29 let a 8 zaměstnanců ve věku 20 – 24 let. Bohužel není k dispozici statistika za celou VS ČR, tudíž nelze zjištěné údaje porovnat s údaji za celou VS ČR, ale lze předpokládat, že zjištěný údaj se nebude výrazně lišit od celostátních údajů. Věk nástupu k VS ČR je opět determinován zaměřením výzkumu na zaměstnance v přímém kontaktu s vězni (viz vysvětlení disproporce v komentáři k otázce č. 1).

Otázka č. 3: „Jak dlouho (kolik roků/let) pracujete u VS ČR?“

Graf č. 3: Délka praxe

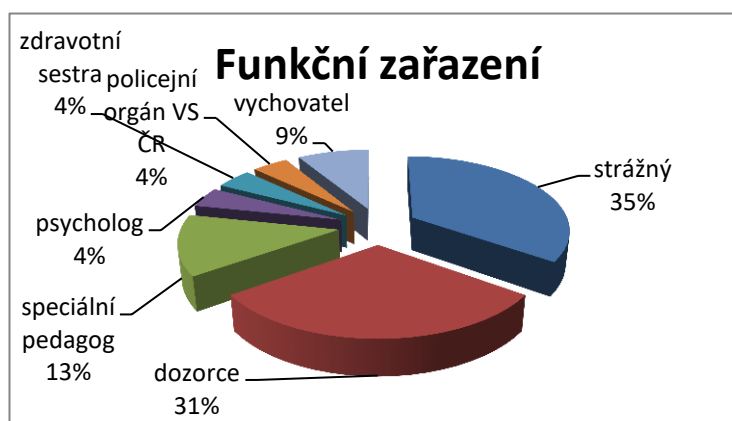

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Složení respondentů dle délky praxe je od 2 do 37 let. 6 zaměstnanců má délku praxe 0 – 5 let, 5 zaměstnanců má délku praxe 6 – 10 let, 7 zaměstnanců má délku praxe 11 – 20 let a 5 zaměstnanců má délku praxe 21 let a více, kdy 3 z těchto zaměstnanců byli dříve ve služebním poměru a nyní jsou v poměru pracovním. Bohužel ani v tomto případě není k dispozici statistika za celou VS ČR, tudíž nelze zjištěné údaje porovnat s údaji za celou VS ČR, kdy lze předpokládat, že zjištěný údaj se nebude příliš lišit od celostátních údajů. Nejvýrazněji je zastoupena střední škála zaměstnanců (11 – 20 let praxe), což lze považovat jak výkonově, tak zkušenostně za optimální skupinu zaměstnanců.

Otázka č. 4: „*Na jakém služebním nebo pracovním místě jste v současné době zařazen?*“

Graf č. 4: Funkční zařazení

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Složení respondentů odpovídá mé snaze o zajištění maximální možné reprezentativnosti výběrového souboru s ohledem na funkční zařazení. Zaměstnanci ve služebním poměru jsou zastoupeni 16 respondenty (7 dozorců, 8 strážných, 1 policejní orgán – OPaS) a zaměstnanci v pracovním poměru 7 respondenty (3 speciální pedagogové, 2 vychovatelé, 1 psycholog, 1 zdravotní sestra).

Otázka č. 5: „Jaké máte nejvyšší dosažené vzdělání?“

Graf č. 5: Vzdělanostní struktura

Zdroj: autor práce, 2020, vlastní šetření

Z grafu č. 5 vyplývá, že 15 zaměstnanců (65% - 1x vychovatel, 6x dozorce, 8x strážný) má maturitní středoškolské vzdělání, 2 zaměstnanci (9% - 1x zdravotní sestra, 1x dozorce) mají vyšší odborné vzdělání, vysokoškolské bakalářské vzdělání mají 2 zaměstnanci (9% - 1x příslušník OPaS, 1x vychovatel) a vysokoškolské magisterské vzdělání mají 4 zaměstnanci (17% - 3x speciální pedagog, 1x psycholog). Výše dosaženého vzdělání odpovídá u všech zaměstnanců požadovaným kvalifikačním předpokladům na funkce, které vykonávají, kdy v jednom případě (1x dozorce) tyto požadavky přesahují. Porovnáním zjištěných údajů se Statistickou ročenkou VS ČR za rok 2018⁹ zjistíme, že zjištěné údaje nejsou v kolizi s údaji za VS ČR jako celek a složení respondentů z hlediska dosažené výše vzdělání odpovídá (vyjma vyššího odborného vzdělání) celé VS ČR.

⁹ <https://www.vscr.cz/informacni-servis/statistiky/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby/> 12. 1. 2020

Tabulka č. 2: Vzdělanostní úroveň zaměstnanců VS ČR za rok 2018¹⁰

Základní	Vyučen	Maturita	Vyšší odborné	Střední celkem	Bakalářské	Magisterské	Celkem
11	372	7340	254	7996	1382	1972	11331

Otázka č. 6: „Z jakého důvodu jste nastoupil k VS ČR?“

Respondenti v této otázce odpovídali sice velmi rozdílně, někteří uvedli i více důvodů, ale zároveň se některé důvody vyskytly u respondentů opakovaně (viz tabulka č. 3).

Tabulka č. 3: Motivace k zaměstnání u VS ČR – důvod nástupu k VS ČR

Motivační faktor	Počet odpovědí
Pravidelný příjem/plat/mzda, jistota příjmu/platu/mzdy	15
Vyšší příjem/plat/mzda než v předchozím zaměstnání	2
Jistota zaměstnání	15
Nižší plat než jsem měl dříve, ale jistá práce	2
Neměl jsem práci	1
Potřeboval jsem práci	1
Je to práce pro „chlapa“	1
Zajímavá práce	2
Budu s rodinou	1
Rozvíjení odbornosti	1

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

¹⁰ <https://www.vscr.cz/informacni-servis/statistiky/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby/> 12. 1. 2020, s. 28.

Z tabulky č. 3 vyplývá, že zásadním motivačním faktorem ovlivňujícím rozhodnutí pracovat u VS ČR byl socioekonomický faktor, který lze souhrnně pojmenovat „jistota zaměstnání a příjmu“. Tento souhrnný faktor z celkem 41 odpovědí byl zastoupen v 36 odpovědích. Ostatní motivační faktory se vyskytovaly pouze v jednotlivých případech, jako sociální faktor „budu s rodinou“ nebo osobnostní faktor „je to práce pro chlapa“. Faktor „rozvíjení odbornosti“ byl zaznamenán u psychologa a faktor „zajímavá práce“ u dozorce a speciálního pedagoga.

Otázka č. 7: „Naplnila práce ve VS ČR Vaše očekávání?“

Graf č. 6: Naplnění očekávání

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

U této otázky jsem byl překvapen odpovědí 2 respondentů, kteří uvedli, že práce u VS ČR zcela naplnila jejich očekávání, 17 respondentů uvedlo „ano, ale ne úplně“ a pouze 4 respondenti uvedli „ne“. S ohledem na obecně rozšířené „kverulantství“ a projevování nespokojenosti s podmínkami práce u VS ČR mezi zaměstnanci, jsem očekával, že bude převažovat hodnota „ne“. Je zřejmé, že uvedené vnější projevy chování zaměstnanců nejsou ventilací skutečného postoje k práci u VS ČR, ale pouze určitou formou postoje, který nevyjadřuje skutečný názor na práci u VS ČR. Důvody nenaplnění očekávání uvedené u odpovědi „ne, z důvodu...“ jsou shrnuty v níže uvedené tabulce (viz tabulka č. 4). Někteří respondenti uvedli i více důvodů, ale zároveň se některé důvody vyskytly u respondentů opakovaně.

Tabulka č. 4: Důvody nenaplnění očekávání od práce u VS ČR

Důvod nenaplnění očekávání	Počet odpovědí
Nízký příjem	2
Nerozvíjení odbornosti	1
Málo času na rodinu/koníčky	2
Pracovní stereotyp/předpokládal jsem kreativnější práci	1

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

I přes upozornění respondentů na znění otázky, že cílem zjištění je, zda byla naplněna jejich očekávání, která měli před nástupem k VS ČR, a ne, zda jsou aktuálně spokojeni s prací u VS ČR a stejně tak má formulovat i své důvody případného nenaplnění očekávání, souvisel důvod nenaplnění očekávání s tím, co bylo uvedeno v motivačních faktorech, pouze u jednoho zaměstnance. Jednalo se o zaměstnance zařazeného na funkci psycholog (délka praxe 6 - 10 let), který uvedl „nerozvíjení odbornosti“. Ostatní tři zaměstnanci jako motivační faktor k práci u VS ČR uvedli některý ze socioekonomických faktorů „jistota zaměstnání a příjmu“, dva zaměstnanci těchto faktorů uvedli více. Z odpovědí lze presumovat, že očekávání mohlo být nereálné, poskytnuté informace před nástupem k VS ČR nejasné, zavádějící, případně došlo k posunu ve vnímání některých socioekonomických faktorů.

Otázka č. 8: „Uved'te, jak jste byl spokojen s realizací základní odborné přípravy?“

Tabulka č. 5 A: Spokojenost s realizací základní odborné přípravy ve vztahu k obsahu jasných informací

			hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	koeficient
obsahovala jasné informace	dle druhu poměru	služební poměr	1	1	2	9	3	5	4	1	5		2,2
		pracovní poměr	1		2	5	3	2	4		5		2,3
	dle délky praxe	0 - 5 let	1	1	2	2	3	2	4	1	5		2,5
		6 - 10 let	1		2	4	3	1	4		5		2,2
		11 - 20 let	1		2	5	3	2	4		5		2,3
		21 let a více	1		2	3	3	2	4		5		2,4

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Tabulka č. 5 B: Spokojenost s realizací základní odborné přípravy ve vztahu k praktickému a použitelnému obsahu

			hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	koeficient
obsah byl praktický a použitelný	dle druhu poměru	služební poměr	1		2	10	3	5	4	1	5		2,4
		pracovní poměr	1		2	5	3	2	4		5		2,3
	dle délky praxe	0 - 5 let	1		2	3	3	2	4	1	5		2,7
		6 - 10 let	1		2	4	3	1	4		5		2,2
		11 - 20 let	1		2	5	3	2	4		5		2,3
		21 let a více	1		2	3	3	2	4		5		2,4

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Z odpovědí vyplývá, že většina respondentů je spokojena s realizací odborné přípravy ve vztahu k praktickému a použitelnému obsahu a obsahu jasných informací. Odpověď *Spokojen* byla zvolena v souhrnu více než polovinou respondentů a u některých specifických skupin respondentů (dle druhu pracovního/slужеbního poměru a dle délky praxe) byla tato odpověď zvolena v rozmezí 50 – 80 %. Hraniční odpověď *Velmi nespokojen* nebyla použita ani v jednom případě, odpovědi *Nespokojen* hodnotil 1 respondent realizaci základní odborné přípravy ve vztahu k praktickému a použitelnému obsahu a obsahu jasných informací a 1 respondent byl *Velmi spokojen* s realizací základní odborné přípravy ve vztahu k obsahu jasných informací. Na konci každého řádku v tabulce jsem uvedl koeficient, který je aritmetickým průměrem odpovědí jednotlivé specifické skupiny na konkrétní otázku zaokrouhlený na jedno desetinné číslo. Celkový aritmetický průměr spokojenosti s realizací základní odborné přípravy ve vztahu k obsahu jasných informací je 2,34 a u realizace základní odborné přípravy ve vztahu k praktickému a použitelnému obsahu 2,39.

Porovnáním jednotlivých koeficientů lze najít rozdíly mezi jednotlivými specifickými skupinami respondentů. Nižší míru spokojenosti s realizací základní odborné přípravy vykazují zaměstnanci s délkou praxe 0 – 5 let.

Otázka č. 9: „Uved'te, jak jste byl spokojen s realizací základní odborné přípravy vzhledem k Vaším očekáváním a strávenému času?“

Tabulka č. 6 A: Spokojenost s realizací základní odborné přípravy – zahrnovala vše, co jsem očekával

			hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	koeficient
zahrnovala vše, co jsem očekával	dle druhu poměru	služební poměr	1	1	2	11	3	4	4		5		2,2
		pracovní poměr	1	1	2	5	3	1	4		5		2
	dle délky praxe	0 - 5 let	1	1	2	3	3	2	4		5		2,2
		6 - 10 let	1		2	4	3	1	4		5		2,2
		11 - 20 let	1		2	6	3	1	4		5		2,1
		21 let a více	1	1	2	3	3	1	4		5		2

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Tabulka č. 6 B: Spokojenost s realizací základní odborné přípravy – naučil jsem se vše, co se očekává

			hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	koeficient
naučil jsem se vše, co se očekává	dle druhu poměru	služební poměr	1	1	2	11	3	4	4		5		2,2
		pracovní poměr	1	1	2	5	3	1	4		5		2
	dle délky praxe	0 - 5 let	1	1	2	3	3	2	4		5		2,2
		6 - 10 let	1		2	4	3	1	4		5		2,2
		11 - 20 let	1		2	6	3	1	4		5		2,1
		21 let a více	1	1	2	3	3	1	4		5		2

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Tabulka č. 6 C: Spokojenost s realizací základní odborné přípravy – obtížnost byla dle mého očekávání

			hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	koeficient
obtížnost byla dle mého očekávání	dle druhu poměru	služební poměr	1	1	2	10	3	4	4	1	5		2,3
		pracovní poměr	1	1	2	5	3	1	4		5		2
	dle délky praxe	0 - 5 let	1	1	2	3	3	1	4	1	5		2,3
		6 - 10 let	1		2	4	3	1	4		5		2,2
		11 - 20 let	1	1	2	5	3	1	4		5		2
		21 let a více	1		2	3	3	2	4		5		2,2

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Tabulka č. 6 D: Spokojenost s realizací základní odborné přípravy – strávený čas byl v souladu s očekáváním

			hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	koeficient
strávený čas byl v souladu s očekáváním	dle druhu poměru	služební poměr	1	6	2	10	3		4		5		1,6
		pracovní poměr	1	5	2	2	3		4		5		1,3
	dle délky praxe	0 - 5 let	1	3	2	3	3		4		5		1,5
		6 - 10 let	1	2	2	3	3		4		5		1,6
		11 - 20 let	1	2	2	5	3		4		5		1,7
		21 let a více	1	4	2	1	3		4		5		1,2

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Tabulka č. 6 E: Spokojenost s realizací základní odborné přípravy – tempo bylo adekvátní

			hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	Hodnota	počet	koeficient
tempo bylo adekvátní	dle druhu poměru	služební poměr	1		2	10	3	5	4	1	5		2,4
		pracovní poměr	1		2	4	3	2	4	1	5		2,5
	dle délky praxe	0 - 5 let	1		2	3	3	2	4	1	5		2,7
		6 - 10 let	1		2	4	3	1	4		5		2,2
		11 - 20 let	1		2	4	3	2	4	1	5		2,5
		21 let a více	1		2	3	3	2	4		5		2,2

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Z odpovědí vyplývá, že většina respondentů je spokojena s realizací odborné přípravy ve vztahu k očekávání a strávenému času. Odpověď *Spokojen* byla v souhrnu pokaždé zvolena ve všech dílčích podotázkách více než polovinou respondentů a u některých specifických skupin respondentů (dle druhu pracovního/služebního

poměru a dle délky praxe) byla tato odpověď zvolena v rozmezí 20 - 85 %. Hraniční odpověď *Velmi nespokojen* nebyla použita ani v jednom případě, odpovědi *Nespokojen* hodnotil 1 respondent realizaci základní odborné přípravy ve vztahu k obtížnosti a 2 respondenti ve vztahu k adekvátnosti tempa. 2 respondenti zvolili hraniční odpověď *Velmi spokojen* u podotázek, kdy realizace odborné přípravy zahrnovala vše, co očekávali. Naučili se vše, co se očekává a obtížnost byla dle jejich očekávání. U podotázky zda strávený čas při realizaci odborné přípravy byl v souladu s jejich očekáváním, zvolilo hraniční odpověď *Velmi spokojen* 11 respondentů, odpověď *Spokojen* 12 respondentů, tedy žádný respondent nezvolil odpověď 3 – 5 na škále. Tento výrazný rozdíl oproti jiným otázkám lze vysvětlit tím, že délka základní odborné přípravy je dána nařízením generálního ředitele VS ČR č. 15/2018 o vzdělávání ve Vězeňské službě ČR, a proto každý zaměstnanec ví, jaká bude délka jeho základní odborné přípravy.

Porovnáním jednotlivých koeficientů lze najít rozdíly mezi jednotlivými specifickými skupinami respondentů, kdy mírně vyšší míru spokojenosti s realizací základní odborné přípravy ve vztahu k očekávání a strávenému času vykazují zaměstnanci v pracovním poměru a zaměstnanci s délkou praxe 21 let a více. Naopak mírně nižší míru spokojenosti s realizací základní odborné přípravy ve vztahu k očekávání a strávenému času vykazují zaměstnanci ve služebním poměru a výrazně nižší míru spokojenosti u podotázky související s adekvátností tempa vykazovali zaměstnanci s délkou praxe 0 – 5 let, kteří vykazovali opět největší rozpětí na škále.

Otázka č. 10: „Uved'te, jak jste byl spokojen s realizací základní odborné přípravy vzhledem k následujícím?“

Tabulka č. 7 A: Spokojenost s realizací základní odborné přípravy – připravenost učitelů

			hodnota	počet	hodnota	počet	Hodnota	počet	hodnota	počet	Hodnota	počet	koeficient
připravenost učitelů	dle druhu poměru	služební poměr	1	2	2	11	3	3	4		5		2,1
		pracovní poměr	1	1	2	5	3	1	4		5		2
	dle délky praxe	0 - 5 let	1	1	2	4	3	1	4		5		2
		6 - 10 let	1	1	2	3	3	1	4		5		2
		11 - 20 let	1		2	6	3	1	4		5		2,1
		21 let a více	1	1	2	3	3	1	4		5		2

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Tabulka č. 7 B: Spokojenost s realizací základní odborné přípravy – výklad a prezentace školních materiálů

			hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	Hodnota	počet	koeficient
výklad a prezentace školních materiálů	dle druhu poměru	služební poměr	1	1	2	13	3	2	4		5		2,1
		pracovní poměr	1	1	2	6	3		4		5		1,9
	dle délky praxe	0 - 5 let	1	1	2	4	3	1	4		5		2
		6 - 10 let	1		2	5	3		4		5		2
		11 - 20 let	1		2	6	3	1	4		5		2
		21 let a více	1	1	2	4	3		4		5		1,8

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Tabulka č. 7 C: Spokojenost s realizací základní odborné přípravy – srozumitelnost

			hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	koeficient
Srozumitelnost	dle druhu poměru	služební poměr	1		2	11	3	4	4	1	5		2,4
		pracovní poměr	1		2	6	3	1	4		5		2,3
	dle délky praxe	0 - 5 let	1		2	4	3	1	4	1	5		2,5
		6 - 10 let	1		2	4	3	1	4		5		2,2
		11 - 20 let	1		2	6	3	1	4		5		2
		21 let a více	1		2	3	3	2	4		5		2,4

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Tabulka č. 7 D: Spokojenost s realizací základní odborné přípravy – schopnost zodpovídání dotazů

			hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	koeficient
schopnost zodpovídání dotazů	dle druhu poměru	služební poměr	1	1	2	10	3	4	4	1	5		2,3
		pracovní poměr	1	1	2	3	3	3	4		5		2,3
	dle délky praxe	0 - 5 let	1	1	2	2	3	2	4	1	5		2,5
		6 - 10 let	1		2	3	3	2	4		5		2,4
		11 - 20 let	1		2	4	3	3	4		5		2,4
		21 let a více	1	1	2	4	3		4		5		1,8

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Tabulka č. 7 E: Spokojenost s realizací základní odborné přípravy – znalosti a profesionalita učitelů

			hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	koeficient
znalosti a profesionalita učitelů	dle druhu poměru	služební poměr	1		2	10	3	5	4	1	5		2,3
		pracovní poměr	1	1	2	4	3	2	4		5		2,1
	dle délky praxe	0 - 5 let	1		2	3	3	2	4	1	5		2,7
		6 - 10 let	1		2	4	3	1	4		5		2,2
		11 - 20 let	1		2	4	3	3	4		5		2,4
		21 let a více	1	1	2	3	3	1	4		5		2

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Tabulka č. 7 F: Spokojenost s realizací základní odborné přípravy – jak byste ohodnotil/a organizaci

			hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	koeficient
jak byste ohodnotil/a organizaci	dle druhu poměru	služební poměr	1		2	11	3	5	4		5		2,3
		pracovní poměr	1		2	5	3	2	4		5		2,3
	dle délky praxe	0 - 5 let	1		2	4	3	2	4		5		2,3
		6 - 10 let	1		2	4	3	1	4		5		2,2
		11 - 20 let	1		2	5	3	2	4		5		2,3
		21 let a více	1		2	3	3	2	4		5		2,4

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Tabulka č. 7 G: Spokojenost s realizací základní odborné přípravy – jak byste ohodnotil/a místo

			hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	koeficient
jak byste ohodnotil/a místo	dle druhu poměru	služební poměr	1		2	10	3	5	4	1	5		2,4
		pracovní poměr	1		2	4	3	2	4	1	5		2,6
	dle délky praxe	0 - 5 let	1		2	3	3	2	4	1	5		2,7
		6 - 10 let	1		2	4	3	1	4		5		2,2
		11 - 20 let	1		2	4	3	2	4	1	5		2,6
		21 let a více	1		2	3	3	2	4		5		2,4

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Z odpovědí vyplývá, že většina respondentů je spokojena s realizací odborné přípravy ve vztahu ke kvalitě výuky, organizaci a místu. Odpověď *Spokojen* byla v souhrnu pokaždé zvolena ve všech dílčích podotázkách více než polovinou respondentů a u některých specifických skupin respondentů (dle druhu pracovního/služebního poměru a dle délky praxe) byla tato odpověď zvolena v rozmezí 28 - 85 %. Hraniční odpověď *Velmi nespokojen* nebyla použita ani v jednom případě, odpovědi *Nespokojen* hodnotil 1 respondent realizaci základní odborné přípravy ve vztahu ke srozumitelnosti, schopnosti zodpovídání dotazů a znalosti a profesionalitě učitelů a 2 respondenti ve vztahu k místu realizace základní odborné přípravy. 3 respondenti zvolili hraniční odpověď *Velmi spokojen* u podotázky související s připraveností učitelů, 2 respondenti u podotázky související s výkladem a prezentací školících materiálů a schopností zodpovídání dotazů a 1 respondent u podotázky související se znalostí a profesionalitou učitelů.

Porovnáním jednotlivých koeficientů lze najít rozdíly mezi jednotlivými specifickými skupinami respondentů, kdy mírně vyšší míru spokojenosti ve vztahu ke kvalitě výuky a organizaci opět vykazují zaměstnanci v pracovním poměru, vyjma podotázky související s místem realizace základní odborné přípravy. Naopak nižší míru spokojenosti s realizací základní odborné přípravy ve vztahu ke kvalitě výuky, organizaci a místu vykazují zaměstnanci s délkou praxe 0 – 5 let a to zejména

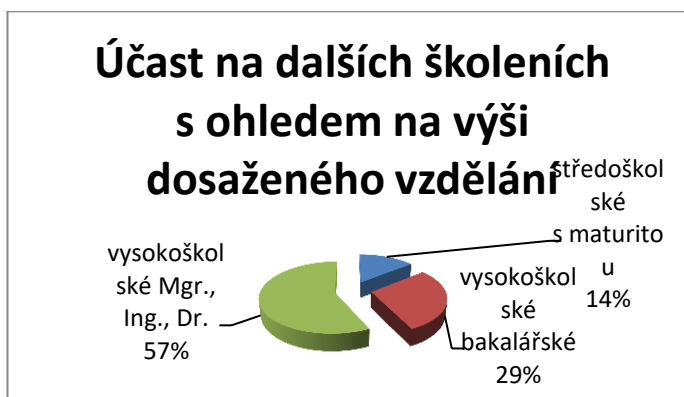
u podotázek souvisejících s místem, znalostmi a profesionalitou učitelů, srozumitelností a schopností zodpovídat dotazy.

Otázka č. 11: „Jaká další školení nebo kurzy jste v průběhu Vašeho služebního nebo pracovního zařazení u VS ČR absolvoval (neuvádějte služební a profesní přípravu)?“

Z odpovědí respondentů bylo zjištěno, že respondenti absolvovali:

- specializační kurz SARPO, který je určen pro odborné zaměstnance oddělení VVaT se zaměřením na počítačový program s následným vyhodnocením rizik a potřeb odsouzeného, délka 3 dny – 3 respondenti s délkou praxe 21 let a více, 1 respondent 11 – 20 let praxe a 1 respondent s délkou praxe 6 – 10 let, 4 absolventi vysokoškolského magisterského vzdělání a 1 absolvent vysokoškolského bakalářského vzdělání,
- kurz zaměřený na práci s vězňenými cizinci, délka 3 dny – 1 respondent s délkou praxe 11 – 20 let, absolvent vysokoškolského magisterského vzdělání,
- kurz kriminologie a penologie, délka 3 dny – 2 respondenti s délkou praxe 21 let a více, absolventi vysokoškolského magisterského vzdělání,
- kurz zaměřený na kreativní řešení konfliktů, délka 2 dny – 1 respondent s délkou praxe 11 – 20 let, absolvent vysokoškolského magisterského vzdělání,
- kurz řidičů dopravy raněných a nemocných, délka 3 týdny – 1 respondent s délkou praxe 11 – 20 let s maturitním středoškolským vzděláním,
- kurz kriminalisticko-technických úkonů, délka 3 měsíce – 1 respondent s délkou praxe 11 – 20 let, absolvent vysokoškolského bakalářského vzdělání.

Graf č. 7: Účast na dalších školení s ohledem na výši dosaženého vzdělání

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Zaměstnanci v pracovním poměru se zúčastnili kurzů SARPO, práce s vězňenými cizinci, kriminologie a penologie a kreativní řešení konfliktů (celkem 5 respondentů v rozsahu 1-3 kurzy). Zaměstnanci ve služebním poměru se zúčastnili kurzů řidičů dopravy raněných a nemocných a kriminalisticko-technických úkonů (celkem 2 respondenti). Z uvedeného výčtu vyplývá, že kromě absolvování povinné základní odborné přípravy, služební a profesní přípravy a specializačního kurzu SARPO¹¹, z celého výzkumného souboru pouze 5 zaměstnanců absolvovalo jiné školení nebo kurz. Absence dalšího vzdělávání je nejvýraznější u skupiny zaměstnanců ve služebním poměru, včetně těch s délkou praxe 11 – 20 let.

S ohledem na velikost výběrového souboru posuzujícího spokojenost s realizací těchto školení (7 zaměstnanců) a na jeho nereprezentativnost, nebudu výsledky z otázek č. 12 – 14 zahrnovat do zobecnění závěru o celém souboru, včetně verifikace hypotéz. Tato data nepovažuji za dostatečně validní, aby se na jejich základě dal vyvodit závěr. Považuji však za vhodné zmínit výsledky odpovědí, protože tyto výrazně naznačují, že s realizací dalších školení je větší spokojenost, než se základní odbornou přípravou. Vysvětlení tohoto rozdílu lze spatřovat v tom, že se jedná o školení, která více odpovídají profesnímu zaměření jednotlivých zaměstnanců než obecná odborná příprava.

¹¹ SARPO (souhrnná analýza rizik a potřeb odsouzených) – kurz určený pro odborné zaměstnance oddělení výkonu vazby a trestu se zaměřením na práci s počítačovým programem – povinný pro všechny speciální pedagogy, psychology, sociální pracovníky, vychovatele. Dostupné z: <http://www.vscr.cz>

Otázka č. 12: „Uved'te, jak jste byl spokojen s realizací těchto školení kurzů?“

Tabulka č. 8 A: Spokojenost s realizací školení, kurzů ve vztahu k obsahu jasných informací

			hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	koeficient
obsahovala jasné informace	dle druhu poměru	služební poměr	1	2	2		3		4		5		1
		pracovní poměr	1	2	2	3	3		4		5		1,4
	6 - 10 let	6 - 10 let	1	1	2		3		4		5		1
		11 - 20 let	1	3	2		3		4		5		1
		21 let a více	1		2	3	3		4		5		2

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Tabulka č. 8 B: Spokojenost s realizací školení a kurzů ve vztahu k praktickému a použitelnému obsahu

			hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	koeficient
obsah byl praktický a použitelný	dle druhu poměru	služební poměr	1	2	2		3		4		5		1
		pracovní poměr	1	1	2	3	3	1	4		5		2
	6 - 10 let	6 - 10 let	1	1	2		3		4		5		1
		11 - 20 let	1	2	2	1	3		4		5		1,3
		21 let a více	1		2	2	3	1	4		5		2,3

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Z odpovědí vyplývá, že většina respondentů je zcela spokojena s realizací školení a kurzů ve vztahu k praktickému a použitelnému obsahu a obsahu jasných informací. Odpověď *Velmi spokojen* byla zvolena v souhrnu polovinou respondentů (7x u obou podotázek), *Spokojen* v souhrnu 6 respondenty a pouze 1x byla zvolena odpověď *Nevím*. Odpověď *Velmi nespokojen* a *Nespokojen* nebyla zvolena ani v jednom případě. Rozdíly mezi specifickými skupinami jsem z důvodu nereprezentativnosti vzorku neposuzoval.

Otázka č. 13: „Uved'te, jak jste byl spokojen s realizací těchto školení vzhledem k Vaším očekáváním a strávenému času?“

Tabulka č. 9 A: Spokojenost s realizací školení – zahrnovala vše, co jsem očekával

			hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	koeficient
zahrnovala vše, co jsem očekával	dle druhu poměru	služební poměr	1	2	2	3	4	5					1
		pracovní poměr	1	3	2	2	3	4	5				1,4
	6 - 10 let	1		2	1	3	4	5					1
		11 - 20 let	1	2	2	1	3	4	5				1,3
		21 let a více	1	3	2		3	4	5				1

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Tabulka č. 9 B: Spokojenost s realizací školení – naučil jsem se vše, co se očekává

			hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	koeficient
naučil jsem se vše, co se očekává	dle druhu poměru	služební poměr	1	2	2	3	4	5					1
		pracovní poměr	1	3	2	2	3	4	5				1,4
	6 - 10 let	1		2	1	3	4	5					1
		11 - 20 let	1	2	2	1	3	4	5				1,3
		21 let a více	1	3	2		3	4	5				1

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Tabulka č. 9 C: Spokojenost s realizací školení – obtížnost byla dle mého očekávání

			hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	koeficient
obtížnost byla dle mého očekávání	dle druhu poměru	služební poměr	1	2	2		3		4		5		1
		pracovní poměr	1	4	2	1	3		4		5		1,2
		6 - 10 let	1	1	2		3		4		5		1
		11 - 20 let	1	3	2		3		4		5		1
		21 let a více	1	2	2	1	3		4		5		1,3

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Tabulka č. 9 D: Spokojenost s realizací školení – strávený čas byl v souladu s očekáváním

			hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	koeficient
strávený čas byl v souladu s očekáváním	dle druhu poměru	služební poměr	1	2	2		3		4		5		1
		pracovní poměr	1	5	2		3		4		5		1
		6 - 10 let	1	1	2		3		4		5		1
		11 - 20 let	1	3	2		3		4		5		1
		21 let a více	1	3	2		3		4		5		1

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Tabulka č. 9 E: Spokojenost s realizací školení – tempo bylo adekvátní

			hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	koeficient
tempo bylo adekvátní	dle druhu poměru	služební poměr	1	2	2		3		4		5		1
		pracovní poměr	1	3	2	2	3		4		5		1,4
		6 - 10 let	1	1	2		3		4		5		1
		11 - 20 let	1	3	2		3		4		5		1
		21 let a více	1	1	2	2	3		4		5		1,7

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Je zřejmé, že většina respondentů je zcela spokojena s realizací školení a kurzů ve vztahu k očekávání a strávenému času. Odpověď *Velmi spokojen* byla zvolena v souhrnu více než polovinou respondentů a to u všech podotázek. Odpověď *Velmi nespokojen*, *Nespokojen* a *Nevím* nebyla zvolena ani v jednom případě. Rozdíly mezi specifickými skupinami jsem, z důvodu nereprezentativnosti vzorku, neposuzoval.

Otázka č. 14: „Uved'te, jak jste byl spokojen s realizací školení vzhledem k následujícím?“

Tabulka č. 10 A: Spokojenost s realizací školení – připravenost učitelů

			hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	koeficient
připravenost učitelů	dle druhu poměru	služební poměr	1	2	2		3		4		5		1
		pracovní poměr	1	5	2		3		4		5		1
		6 - 10 let	1	1	2		3		4		5		1
		11 - 20 let	1	3	2		3		4		5		1
		21 let a více	1	3	2		3		4		5		1

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Tabulka č. 10 B: Spokojenost s realizací školení – výklad a prezentace školících materiálů

			hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	koeficient
výklad a prezentace školících materiálů	dle druhu poměru	služební poměr	1	2	2		3		4		5		1
		pracovní poměr	1	1	2	1	3		4		5		1,5
		6 - 10 let	1	1	2		3		4		5		1
		11 - 20 let	1	3	2		3		4		5		1
		21 let a více	1	2	2	1	3		4		5		1,3

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Tabulka č. 10 C: Spokojenost s realizací školení – srozumitelnost

			hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	koeficient
srozumitelnost	dle druhu poměru	služební poměr	1	2	2		3		4		5		1
		pracovní poměr	1	5	2		3		4		5		1
		6 - 10 let	1	1	2		3		4		5		1
		11 - 20 let	1	3	2		3		4		5		1
		21 let a více	1	3	2		3		4		5		1

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Tabulka č. 10 D: Spokojenost s realizací školení – schopnost zodpovídání dotazů

			hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	koeficient
schopnost zodpovídání dotazů	dle druhu poměru	služební poměr	1	2	2		3		4		5		1
		pracovní poměr	1	5	2		3		4		5		1
		6 - 10 let	1	1	2		3		4		5		1
		11 - 20 let	1	3	2		3		4		5		1
		21 let a více	1	3	2		3		4		5		1

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Tabulka č. 10 E: Spokojenost s realizací školení – znalosti a profesionalita učitelů

			hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	koeficient
znalosti a profesionalita učitelů	dle druhu poměru	služební poměr	1	2	2		3		4		5		1
		pracovní poměr	1	5	2		3		4		5		1
		6 - 10 let	1	1	2		3		4		5		1
		11 - 20 let	1	3	2		3		4		5		1
		21 let a více	1	3	2		3		4		5		1

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Tabulka č. 10 F: Spokojenost s realizací školení – jak byste ohodnotil/a organizaci

			hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	koeficient
jak byste ohodnotil/a organizaci	dle druhu poměru	služební poměr	1	2	2		3		4		5		1
		pracovní poměr	1	5	2		3		4		5		1
		6 - 10 let	1	1	2		3		4		5		1
		11 - 20 let	1	3	2		3		4		5		1
		21 let a více	1	3	2		3		4		5		1

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Tabulka č. 10 G: Spokojenost s realizací školení – jak byste ohodnotil/a místo

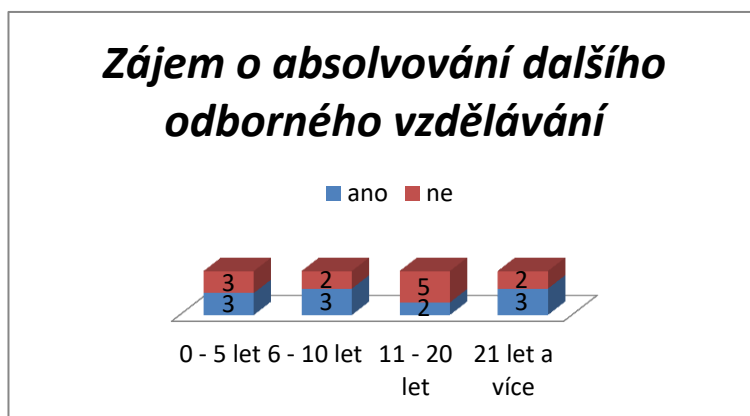
			hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	hodnota	počet	koeficient
jak byste ohodnotil/a místo	dle druhu poměru	služební poměr	1	2	2		3		4		5		1
		pracovní poměr	1		2	2	3	3	4		5		1
		6 - 10 let	1		2		3	1	4		5		3
		11 - 20 let	1	2	2	1	3		4		5		1,3
		21 let a více	1		2	1	3	2	4		5		2,7

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Tabulky č. 10 A-G vypovídají, že většina respondentů je zcela spokojena s realizací školení a kurzů ve vztahu ke kvalitě výuky a organizaci a ve vztahu k místu jsou spokojeni. Odpověď *Velmi spokojen* byla zvolena v drtivé většině odpovědí (85 %) u všech podotázek, vyjma podotázky spokojenosti s místem. Odpověď *Velmi nespokojen* a *Nespokojen* nebyla zvolena ani v jednom případě. Rozdíly mezi specifickými skupinami jsem z důvodu nereprezentativnosti vzorku neposuzoval.

Otázka č. 15: „Máte zájem absolvovat další odborné vzdělávání?“

Graf č. 8: Zájem o absolvování dalšího odborného vzdělávání

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Graf č. 8 nám znázorňuje, že z 11 zaměstnanců s délkou praxe do 10 let má zájem absolvovat další odborné vzdělávání 6 zaměstnanců (54,5%) a z 12 zaměstnanců s délkou praxe delší než 10 let má zájem absolvovat další odborné vzdělávání 5 zaměstnanců (41,7%).

Otázka č. 16: „Jaké typy školení ve vztahu k odbornému vzdělávání vězeňského personálu postrádáte?“

Respondenti v této otázce odpovídali velmi rozdílně a bylo uvedeno i více typů školení. Z celkového počtu 23 respondentů na tuto otázku odpovědělo 12 respondentů (5 respondentů v pracovním poměru a 7 respondentů ve služebním poměru). 2 respondenti, kteří uvedli u předchozí otázky, že mají zájem absolvovat další odborné vzdělávání, na otázku jaký typ školení jim chybí, neodpověděli. Zároveň 1 respondent, který nemá zájem absolvovat další odborné vzdělávání, na otázku č. 16 odpověděl. Některé typově stejné druhy školení se vyskytly u respondentů opakovaně (viz tabulka č. 11).

Tabulka č. 11: Chybějící typy školení

Typ školení, jeho zaměření	Počet odpovědí
Aktivní zvládnání stresu, relaxace, psychohygiena, prevence syndromu vyhoření	5
Jak jednat s různým typem osobnosti vězňů, co je charakterizuje	2
Využitelné/přenositelné poznatky ze zahraničních cest	1
Intenzivnější školení v souvislosti s nácvikem operační skupiny	1
Školení/stáž v jiné věznici (jak to dělají/jak to vypadá jinde)	3
Více zaměřené na praxi - nespecifikováno	3
Kurz asertivity	1
Jazykové kurzy	1
Symbolika tetování	1

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Z tabulky č. 11 je zřejmé, že odpovědi na chybějící typy školení lze rozdělit na školení zaměřená na konkrétní výkon práce (Jak jednat s různým typem osobnosti vězňů, co je charakterizuje; Využitelné/přenositelné poznatky ze zahraničních cest; Intenzivnější školení v souvislosti s nácvikem operační skupiny; Školení/stáž v jiné věznici (jak to dělají/jak to vypadá jinde); Více zaměřené na praxi; Symbolika tetování), na obecně psychologická témata (Kurz asertivity; Aktivní zvládnání stresu, relaxace, psychohygiena, prevence syndromu vyhoření) a na obecně vzdělávací (Jazykové kurzy).

Otázka č. 17: „Změnil byste současný systém odborného vzdělávání vězeňského personálu? Pokud ano, jak?“

Na poslední otázku v dotazníku z celkového počtu 23 respondentů odpovědělo 5 respondentů. Respondenti uvedli, že by měl být systém odborného vzdělávání ještě více zaměřen na konkrétní praxi, měly by se ujednotit pracovní postupy, protože tyto se mezi jednotlivými věznicemi výrazně liší¹² a frekvence realizace různých školení by měla být vyšší a to z důvodu nejen rozvíjení odbornosti, ale též z důvodu výměny, předávání a sdílení vlastních zkušeností s kolegy z jiných věznic.

Vyhodnocení hypotéz výzkumu

Při vyhodnocení hypotézy H1 jsem vycházel z odpovědí respondentů na otázky č. 8 – 10 a H2 z odpovědí respondentů na otázku č. 8. Tyto otázky souvisely se spokojeností s realizací základní odborné přípravy. Výsledky z odpovědí na otázky č. 12 – 14, které souvisely s realizací dalších školení a kurzů, jsem nezahrnul do zobecnění závěru o celém souboru, včetně verifikace hypotézy, byť by mohla být použita. Jak jsem již uvedl, nepovažuji tato data za dostatečně reprezentativní (pouze 7 respondentů), aby se na jejich základě dal zobecnit závěr. Zde bych chtěl zmínit, že je zodpovědností každého výzkumníka, aby byla data, ze kterých činí závěr, dostatečně validní pro jejich využití k zobecnění. Dospěl-li jsem k pochybnostem o dostatečné reprezentativnosti výběrového souboru v průběhu vyhodnocování, je správné takto získaná data nepoužít, než předkládat závěr, který by mohl být chybný. Nicméně lze však konstatovat, že z odpovědí na otázky č. 12 - 14 vyplynulo, že s realizací dalších školení je větší spokojenost, než se základní odbornou přípravou.

¹² Realizace konkrétních pracovních postupů a činností se mezi jednotlivými věznicemi liší. Konkrétní pracovní činnosti vykonávají zaměstnanci na různých pracovních pozicích, často naprosto odlišných. Zaměstnanci zařazení na stejných pracovních nebo služebních pozicích vykonávají reálně značně odlišné konkrétní činnosti, postupy jsou nejednotné, byť tato nejednotnost může vycházet ze zaběhnuté praxe atd.

H1) Minimálně polovina zaměstnanců je celkově spokojena s odborným vzděláváním.

Analýzou odpovědí bylo zjištěno, že většina (minimálně polovina) respondentů je celkově spokojena s realizací odborné přípravy. **Hypotéza H1 Minimálně polovina zaměstnanců je celkově spokojena s odborným vzděláváním, byla potvrzena.** Výsledný koeficient¹³ u všech otázek i jednotlivých podotázek byl v rozmezí 1,2 - 2,7. Odpověď *Spokojen* byla zvolena v souhrnu více než polovinou respondentů, kdy u některých specifických skupin respondentů (dle druhu pracovního/služebního poměru a dle délky praxe) byla tato odpověď zvolena v rozmezí 20 - 85 %. Hraniční odpověď *Velmi nespokojen* nebyla použita ani v jednom případě. Odpověď *Nespokojen* byla použita v deseti případech (tj. 3 % odpovědí) zpravidla vždy jedním respondentem u konkrétní podotázky, pouze ve dvou případech tuto odpověď zvolili 2 respondenti (ve vztahu k adekvátnosti tempa a ve vztahu k místu realizace). Hraniční odpověď na druhém konci škály *Velmi spokojen* byla v souhrnu využita celkem 26 respondenty (tj. 8 % odpovědí).

Porovnáním jednotlivých koeficientů byly zjištěny rozdíly mezi jednotlivými specifickými skupinami respondentů v odpovědích na celkem 14 podotázek. Nižší míru spokojenosti s odborným vzděláváním vykazovali zaměstnanci s délkou praxe 0 – 5 let, u kterých byl nejvyšší koeficient 2,7 zjištěn u hodnocení ve vztahu k praktickému a použitelnému obsahu, k adekvátnosti tempa, ke znalostem a profesionalitě učitelů a ve vztahu k místu realizace. Tato skupina zaměstnanců dále vykazovala největší rozpětí odpovědí na škále. Vysvětlením těchto rozdílů je ta skutečnost, že s postupující délkou praxe se jedná o zpětné hodnocení s odstupem řady let od absolvování (neúplné vzpomínky) a dále vyšší věk respondentů (čím delší praxe, tím zpravidla starší), tudíž větší životní zkušenosti a menší tendence k radikálnějšímu hodnocení. Rozdíly mezi zaměstnanci dle druhu pracovního/služebního poměru jsou statisticky nevýznamné.

¹³ aritmetický průměr ze škály 1 – 5 u jednotlivé specifické skupiny odpovědí na konkrétní otázku zaokrouhlený na jedno desetinné číslo

H2) Minimálně polovina zaměstnanců považuje absolvované odborné vzdělávání za praktické a použité.

Analýzou odpovědí bylo zjištěno, že většina (minimálně polovina) respondentů považuje absolvované odborné vzdělávání za praktické a použité. **Hypotéza H2 Minimálně polovina zaměstnanců považuje absolvované odborné vzdělávání za praktické a použité, byla potvrzena.** Koeficient u jednotlivých podotázek se pohyboval v rozmezí 2,2 - 2,7. Hraniční odpověď *Velmi nespokojen a Velmi spokojen* nebyla použita ani v jednom případě. Odpověď *Spokojen* byla zvolena 15 respondenty (65%), kdy u některých specifických skupin respondentů (dle druhu pracovního/služebního poměru a dle délky praxe) byla tato odpověď zvolena v rozmezí 50 - 85 %. Odpověď *Nespokojen* byla použita 1 respondentem (tj. 4 % odpovědí). Porovnáním jednotlivých koeficientů byl zjištěn rozdíl mezi jednotlivými specifickými skupinami respondentů. Nižší míru spokojenosti ve vztahu k praktickému a použitému obsahu vykazovali zaměstnanci s délkou praxe 0 – 5 let, u kterých byl nejvyšší koeficient 2,7. Tato skupina zaměstnanců opět vykazovala největší rozpětí odpovědí na škále. Vysvětlení těchto rozdílů je totožné jako u hypotézy H1. Rozdíly mezi zaměstnanci dle druhu pracovního/služebního poměru jsou statisticky nevýznamné.

H3) Zaměstnanci s vyšším dosaženým vzděláním se častěji účastní dalšího odborného vzděláním, než zaměstnanci s nižším dosaženým vzděláním.

Při vyhodnocení hypotézy H3 jsem vycházel z odpovědí respondentů na otázku č. 11. Analýzou odpovědí bylo zjištěno, že se stoupající výši dosaženého vzděláním se zvyšuje i účast na dalším odborném vzděláním. **Hypotéza H3 Zaměstnanci s vyšším dosaženým vzděláním se častěji účastní dalšího odborného vzděláním, než zaměstnanci s nižším dosaženým vzděláním, byla potvrzena.** Z celkového počtu 11 absolvovaných kurzů a 7 účastníků těchto kurzů (2 ve služebním poměru a 5 v pracovním poměru) absolvovalo tyto kurzy 57 % respondentů, kteří dosáhli magisterského vzděláním, 29 % respondentů, kteří dosáhli bakalářského vzděláním a pouze 1 respondent s maturitním vzděláním.

Na základě zjištěného výsledku lze konstatovat, že se prostřednictvím potvrzené hypotézy H3 potvrdila též obecně platná teorie, že čím vyšší odbornost, úroveň vzděláním

a jeho výše, tím vyšší potřeba dalšího celoživotního vzdělávání za účelem jejího rozvíjení a seznamování s novými poznatky. Zároveň je nutné zmínit, že s ohledem nejen na vzdělanostní úroveň výběrového souboru (viz graf č. 5: Jaké máte nejvyšší dosažené vzdělání?), ale též na vzdělanostní úroveň zaměstnanců VS ČR za rok 2018 (viz tabulka č. 2: Vzdělanostní úroveň zaměstnanců VS ČR za rok 2018) a použijeme-li údaje za rok 2018, tak ze Statistické ročenky VS ČR za rok 2018 vyplývá, že v tomto roce absolvovalo prohlubující vzdělávání příslušníků VS ČR (další školení a kurzy) celkem 453 příslušníků a prohlubující vzdělávání občanských zaměstnanců VS ČR (další školení a kurzy) 793 těchto zaměstnanců¹⁴, je tento výsledek v mírné disproporcii se zmíněnými údaji¹⁵. Účast zaměstnanců v pracovním poměru na dalších školeních a kurzech je ve Věznici Plzeň procentuálně vyšší než je účast v rámci celé VS ČR.

H4) Zaměstnanci s délkou praxe do 10 let mají větší zájem absolvovat další odborné vzdělávání.

Při vyhodnocení hypotézy H4 jsem vycházel z odpovědí respondentů na otázku č. 15. Analýzou odpovědí bylo zjištěno, že zaměstnanci s kratší délkou praxe mají větší zájem o absolvování dalšího odborného vzdělávání k prohloubení svých znalostí a dovedností, než zaměstnanci s délkou praxe delší. **Hypotéza H4 Zaměstnanci s délkou praxe do 10 let mají větší zájem absolvovat další odborné vzdělávání, byla potvrzena.** Z 11 zaměstnanců s délkou praxe do 10 let ve výzkumném souboru má zájem absolvovat další odborné vzdělávání 6 zaměstnanců (54,5%) a z 12 zaměstnanců s délkou praxe delší než 10 let ve výzkumném souboru má zájem absolvovat další odborné vzdělávání 5 zaměstnanců (41,7%).

Na základě zjištěného výsledku lze konstatovat, že se prostřednictvím potvrzené hypotézy H4 potvrdila též obecně platná teorie, že čím kratší délka praxe, tím větší zájem o absolvování dalšího odborného vzdělávání. Zda-li je důvodem potřeba k prohloubení svých znalostí a dovedností nebo něco jiného, by však vyžadovalo metodu kvalitativní, než zvolenou metodu kvantitativní.

¹⁴ <https://www.vscr.cz/informacni-servis/statistiky/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby/> 12. 1. 2020

¹⁵ Je nutné uvést, že zaměstnanci uváděli účast na kurzech, které v průběhu své pracovní kariéry absolvovali, tudíž nejen za rok 2018.

Další zjištění

Chybějící typy školení

Z vyhodnocení otázky č. 16 vyplynulo, že nejčastějším typem školení, který zaměstnancům chybí, je školení zaměřené na konkrétní výkon práce (viz tabulka č. 11: Chybějící typy školení). Zaměstnanci postrádají školení, která jsou více zaměřená na praxi a na konkrétní realizaci jejich pracovních a služebních povinností ve vztahu k vězněným osobám. Druhým v pořadí je však typ školení na obecně psychologická témata, ze kterých vyplývá potřeba řešit psychickou zátěž, která souvisí s permanentním kontaktem s vězněnými osobami (Kurz asertivity; Aktivní zvládání stresu, relaxace, psychohygiena, prevence syndromu vyhoření). Syndrom vyhoření postihuje zejména povolání, kde se pracuje s lidmi. Ztráta profesionálního zájmu, psychické vyčerpání a celková únava mají za následek syndrom vyhoření. Je na zvážení, zda do nabídky odborného vzdělávání zaměstnanců VS ČR nezařadit právě tento typ kurzu jako prevenci proti syndromu vyhoření. Syndrom vyhoření má často za následek odchod kvalitních zaměstnanců.

Změna současného systému odborného vzdělávání vězeňského personálu

Z vyhodnocení otázky č. 17 vyplynulo, že respondenti by v souladu s odpovědí na otázku č. 16 doporučovali, aby byl systém odborného vzdělávání ještě více zaměřen na konkrétní praxi, ujednotil konkrétní pracovní postupy, protože tyto se mezi jednotlivými věznicemi výrazně liší. Dále respondenti navrhovali vyšší frekvenci školení zejména z důvodu výměny, předávání a sdílení vlastních zkušeností s kolegy z jiných věznic a rozvíjení odbornosti.

4.1.3 Shrnutí praktické části Hodnocení absolvovaného odborného vzdělávání zaměstnanci VS ČR Věznice Plzeň, kteří pracují v přímém kontaktu s vězni a doporučení pro praxi

Jak bylo uvedeno v úvodu, cílem této praktické části bylo identifikovat kladné stránky i problémy odborného vzdělávání zaměstnanců VS ČR. Provedeným dotazníkovým šetřením na výběrovém souboru 23 zaměstnanců Věznice Plzeň, při zvolení vhodných proměnných, se všechny 4 hypotézy stanovené úvodem potvrdily. Výsledný koeficient u všech otázek i jednotlivých podotázek byl v rozmezí 1,2 - 2,7, tudíž ani v jednom případě se tento koeficient nepohyboval v negativní polovině hodnocení dle zvolené škály. Minimálně polovina zaměstnanců je celkově spokojena s odborným vzděláváním a považuje absolvované odborné vzdělávání za praktické a použitelné. Zaměstnanci dále hodnotí absolvované odborné vzdělávání jako přínosné, srozumitelné a odpovídající současným potřebám a trendům, kladně hodnotí učitele a lektory s ohledem na jejich profesionalitu, schopnost reagovat na dotazy a prezentaci materiálů.

Bylo zjištěno, že zaměstnanci s vyšším dosaženým vzděláním se častěji účastní dalšího odborného vzdělávání, než zaměstnanci s nižším dosaženým vzděláním a zaměstnanci s délkou praxe do 10 let mají větší zájem absolvovat další odborné vzdělávání.

5 VZDĚLÁVÁNÍ VĚZNĚNÝCH OSOB VE VĚZNICI PLZEŇ

5.1 Motivace vězňených osob ve Věznici Plzeň ke vzdělávání

5.1.1 Přípravná část výzkumu

Téma výzkumu

Cílem vzdělávání vězňených osob jako dílčí součásti realizace programu zacházení, je přispět k minimalizaci identifikovaných rizik zejména ke snížení pravděpodobnosti páchání další trestné činnosti. V podmínkách VTOS je vzdělávání nejdelší formativní proces, kterým se působí na odsouzené. Z uvedeného vyplývá, že vzdělávání vězňených osob má funkční přesah do období po skončení výkonu trestu odnětí svobody. Jedním ze základních faktorů ovlivňujícím kvalitu systému vzdělávání vězňených osob je vnímání absolvovaného vzdělávání odsouzenými. Správně a efektivně nastavený systém vzdělávání vězňených osob přispívá ke zlepšení jejich zájmu o studium. Naopak špatně nastavený systém odborného vzdělávání přispívá k účinkům opačným. S ohledem na obecné teorie kriminality (např. recidivisté jsou více narušeni než prvovězňení), na skutečnost, že se stoupajícím věkem klesá ochota se vzdělávat a též k tomu, že lze předpokládat, že zájem o studium učebního oboru projeví více odsouzení bez vzdělání, než odsouzení s již dosaženým vzděláním, lze předpokládat, že převažující skupinou odsouzených, kteří jsou zařazeni do učebního oboru na ŠVS Věznice Plzeň, jsou prvovězňení, mladí a bez dokončeného středního vzdělání. Předpokládat však nelze, jaká byla skutečná motivace ke studiu. Motivace ke studiu může zásadním způsobem ovlivnit jak následnou efektivitu vynakládání státních prostředků na vzdělávání odsouzených, včetně smysluplnosti práce zaměstnanců, kteří se věnují vzdělávání odsouzených, tak má vliv na skutečnost, zda má vzdělávání pro odsouzené význam pro jejich následnou resocializaci a soběstačný život v souladu se zákonem.¹⁶ Motivací

¹⁶ Zákon č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, § 1, odst. 2: „Účelem výkonu trestu odnětí svobody (dále jen „trest“) je prostředky stanovenými tímto zákonem působit na odsouzené tak, aby snižovali nebezpečí recidivy svého

ke studiu může být potřeba uplatnit se na trhu práce, poznat něco nového, touha po vyšším vzdělání, přání blízkých osob, nuda ve věznicí, ale též například přídavky ke stravě¹⁷, širší nabídka zájmových aktivit na ŠVS¹⁸, prospěchové stipendium¹⁹, případně jiné účelové chování²⁰. Rozhodl jsem se pro téma výzkumu **motivace vězňených osob ve Věznicí Plzeň ke vzdělávání**.

Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je identifikovat kladné stránky i problémy vzdělávání vězňených osob ve Věznicí Plzeň. Zjistit nejen skutečnou motivaci odsouzených ke studiu ve věznicí, jelikož s motivací ke studiu souvisí, zda odsouzení chtějí, domnívají se a očekávají, že uvedenou kvalifikaci využijí po svém propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, ale též zjistit, zda studium naplnilo jejich očekávání a zda mezi studenty učebního oboru převažují odsouzení, kteří jsou prvověžňení, mladí a bez dokončeného středního vzdělání, případně zda existují rozdíly v motivaci ke studiu mezi specifickými skupinami odsouzených (prvověžňení - recidivisté, žijící v trvalém vztahu –

kriminálního chování a vedli po propuštění soběstačný život v souladu se zákonem, chránit společnost před pachateli trestných činů a zabránit jim v dalším páchání trestné činnosti.“ In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, částka 58. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu//>

¹⁷ Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 30/2014 o stravování ve Vězeňské službě České republiky, ve znění pozdějších předpisů, § 24 odst. 3: „... náleží vězňeným osobám zařazeným do práce nebo odsouzeným zařazeným do vzdělávacího programu denního studia nebo chovancům zařazeným do vzdělávacího programu.“ *Sbírka nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky*, ročník 2014.

¹⁸ Odsouzení zařazení na ŠVS mají z důvodu svého zařazení širší nabídku aktivit a to zejména sportovních (např. možnost častěji navštěvovat tělocvičnu), ale též vzdělávacích (využití knihovny ŠVS z širokou nabídkou zeměpisných, cestopisných knih) a kulturních (promítání filmů na ŠVS).

¹⁹ Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 2/2019, kterým se stanoví postup při přiznání a výplatě prospěchových stipendií dle Stipendijního řádu Středního odborného učiliště. *Sbírka nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky*, ročník 2019.

²⁰ Např. možnost kontaktu s odsouzenými z jiných ubytoven.....

bez partnerky). Dalším cílem výzkumu je zjistit, zda odsouzení postrádají v nabídce ŠVS i jiné druhy učebních oborů.

Formulace hypotéz

H1) Minimálně jedné třetině odsouzených zařazených do učebního oboru nenaplnilo studium jejich očekávání.

H2) Minimálně pro jednu třetinu odsouzených zařazených do učebního oboru byla hlavním motivem jejich žádosti o zařazení účelová snaha o bezprostřední zlepšení jejich podmínek ve věznici (přidavky ke stravě, širší nabídka zájmových aktivit na ŠVS, prospěchové stipendium).

H3) Minimálně jedna třetina odsouzených zařazených do učebního oboru jsou prvovězňáci, mladí a bez dokončeného středního vzdělání.

Volba výzkumné metody

Pro výzkum jsem zvolil kvantitativní metodu a to šetření založené na metodě kombinovaného dotazníku. Tato metoda je s ohledem na téma tou nejvhodnější metodou při zachování dostatečné efektivity výzkumu a lze ji v podmínkách věznice považovat za dostatečně validní (zjišťovala to, co zjišťovat měla) a reliabilní (přesná a spolehlivá). V dotazníku jsou použity otázky analytické (identifikační), uzavřené alternativní a selektivní, otázky trichotomické a otázky otevřené, které podněcují k hlubšímu zamyšlení nad tématem. Ověřitelné údaje (věk, stav, dosažené vzdělání, počet VTOS...) byly prostřednictvím studia dostupné dokumentace (VIS-Vězeňský informační systém, osobní karty odsouzených) porovnány s údaji poskytnutými respondenty a bylo zjištěno, že se údaje v celkovém souhrnu shodují s tím, co bylo uvedeno respondenty.

Charakteristiky výzkumného souboru a sběr dat

Za účelem ověření výše uvedených úkolů výzkumu jsem vybral jako výzkumný soubor všechny studenty druhého (jedna třída) a třetího (dvě třídy) ročníku učebního oboru Strojírenské práce na ŠVS Věznice Plzeň (první ročník aktuálně nestudují žádní odsouzení) o celkovém počtu 59 odsouzených. Všichni odsouzení v souboru jsou zařazení do vysokého stupně zabezpečení věznice s ostrahou. Se zřetelem na velikost základního souboru nebyl proveden výběr výběrového souboru, ale průzkum byl

proveden na celém základním souboru z důvodu získání co nejpřesnějších údajů. Řadu jevů, jak jsem se mohl přesvědčit u předchozího výzkumu, mohou statisticky ovlivnit dva nebo tři respondenti. Ve výzkumném souboru jsou recidivisté, prvověznění, odsouzení s rozdílnou výší dosaženého stupně vzdělání, věku, rodinného stavu, délky trestu, § TZ atd. Ve výzkumném souboru jsou až na jednu výjimku (1 občan Slovenska) všichni občané ČR. Dotazníkové šetření proběhlo v průběhu měsíce ledna 2020 na učebně ŠVS. Před samotným zahájením vyplňování dotazníků byli odsouzení informováni, že se jedná o anonymní dotazník a byl jim stručně vysvětlen účel dotazníku a některé otázky a pojmy. Znění dotazníku je v příloze B. Z celkového počtu 50 rozdaných dotazníků²¹ se navrátilo 45 dotazníků (90 % návratnost), kdy po jejich zpracování bylo vybráno 42 dotazníků (84 % z rozdaných), jelikož u 3 vyřazených dotazníků došlo k jejich nevyplnění u většiny otázek.

Vymezení proměnných

K verifikaci hypotéz jsou klíčové konkrétní hodnoty proměnných, které jsem stanovil následovně.

Odsouzené jsem pro statistické účely rozdělil dle dosaženého věku do skupin 20 - 25 let, 26 - 30 let, 31 - 35 let, 36 - 40 let, 41 - 45 let a 46 let a více.

U rodinného stavu jsem kromě základní škály svobodný, ženatý, rozvedený a vdovec doplnil škálu o dvě skupiny svobodný žijící v trvalém partnerském vztahu a rozvedený žijící v trvalém partnerském vztahu, jelikož tyto dvě skupiny lépe upřesňují faktický partnerský stav.

Počet dětí vyjádřený číslicí jsem upřesnil o otázku, zda tyto děti má ve vlastní péči.

Délku současného trestu odnětí svobody jsem pro statistické účely rozdělil do skupin 1 - 3 roky, 4 - 7 let, 8 - 11 let a 12 a více let VTOS.

První odsouzení jsem pro statistické účely rozdělil do skupin 15 - 18 let, 19 - 26 let, 27 - 34 let, 35 - 44 let, 45 a více let.

Celkový počet VTOS jsem pro statistické účely rozdělil do skupin poprvé ve VTOS, podruhé ve VTOS a potřetí a vícekrát ve VTOS.

²¹ Někteří odsouzení nebyli v době rozdávání dotazníků přítomni ve škole z důvodu vyšetření u lékaře, nemoci nebo vyšetřovacího úkonu.

Uvedl jsem slovní pojmenování TČ, jak je uvedli odsouzení v dotaznících.

Proměnná, zda byl v posledních 3 letech před současným VTOS ve VTOS, je standardní uzavřená alternativní otázka (Ano x Ne).

Výši dosaženého vzdělání jsem pro statistické účely rozdělil do skupin základní, vyučen, středoškolské s maturitou, vyšší odborné a vysokoškolské s možností upřesnit studovaný obor.

Otázky zaměřené na zjištění, zda považují své vzdělání za dostatečné, zda pracoval před současným VTOS a chtěl by být po VTOS zaměstnán jsou standardní uzavřené alternativní otázky (Ano x Ne).

Ke zjištění faktoru, který nejvíce ovlivnil rozhodnutí ke studiu, jsem zvolil škálové odpovědi (1- vůbec, 2- velmi málo, 3- středně, 4- většinou, 5- byl rozhodující) a v případě, že respondenta napadla jiná varianta, mohl toto uvést následně.

Dále byl dotazník rozšířen o další proměnné související se zjištěním zaměření, přístupu a názoru na vzdělávací program, zda chce vyšší kvalifikaci, kterou získal svým studiem na ŠVS, využít i po propuštění z výkonu trestu (Ano x Ne), zda si myslí, že se po absolvování učebního oboru lépe uplatní na trhu práce (Ano x Ne) a zda naplnilo studium učebního oboru jeho očekávání (Ano x Ne), s případnou možností doplnění.

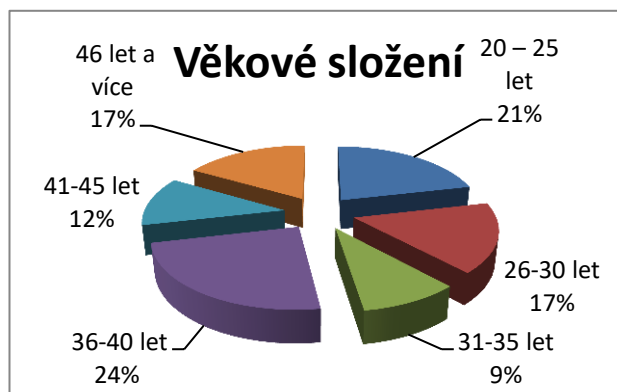
Poslední tři otázky, kterými chci zjistit názor respondenta, zda postrádá v nabídce ŠVS nějaké druhy učebních oborů, jaká jsou negativa studia ve věznici a co spatřují jako největší přínos studia v prostředí věznice, jsou doplňující a respondenti se k nim mohli vyjádřit svými slovy podle vlastního uvážení.

5.1.2 Interpretace výsledků výzkumu

Zjištěná data na otázky z dotazníku celého souboru

Otázka č. 1: „Kolik je Vám let?“

Graf č. 9: Věkové složení

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Věkové složení respondentů je od ročníku narození 1958 do ročníku narození 1999, kdy převažuje věková skupina 36 - 40 let. Ve skupinách 20 – 25 let bylo 9 respondentů, 26 - 30 let 7 respondentů, 31 - 35 let 4 respondenti, 36 - 40 let 10 respondentů, 41 - 45 let 5 respondentů a 46 let a více 7 respondentů. Průměrný věk respondentů je 36,16 let. Porovnáním zjištěných údajů se Statistickou ročenkou VS ČR za rok 2018²² zjistíme, že zjištěné údaje jsou v mírné disproporci s údaji za VS ČR jako celek u všech kategorií, kdy ve výzkumném souboru oproti obecné vězeňské populaci pouze výrazněji převažují mladí odsouzení (dle obecně platné interní legislativy do 26 let) a mírně převažuje věková skupina 36 – 40 let na úkor věkových kategorií 31 - 35 let a 41 – 45 let.

²² <https://www.vscr.cz/informacni-servis/statistiky/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby/> 1. 2. 2020

Tabulka č. 12: Věkové složení odsouzených k 31. 12. 2018²³

Věková kategorie	Muž	Žena	Celkový součet
16 - nedovršených 17 let	1		1
17 - nedovršených 18 let	6		6
18 - nedovršených 19 let	15		15
19 - nedovršených 20 let	30	4	34
20 - nedovršených 21 let	82	5	87
21 - nedovršených 22 let	157	8	165
22 - nedovršených 25 let	943	67	1 010
25 - nedovršených 30 let	2 823	267	3 090
30 - nedovršených 35 let	3 212	285	3 497
35 - nedovršených 40 let	3 060	230	3 290
40 - nedovršených 45 let	2 896	246	3 142
45 - nedovršených 50 let	2 169	169	2 338
50 - nedovršených 55 let	1 329	115	1 444
55 - nedovršených 60 let	767	64	831
60 - nedovršených 65 let	417	44	461
65 - nedovršených 70 let	182	13	195
70 - nedovršených 75 let	53	4	57
75 - nedovršených 80 let	10	1	11

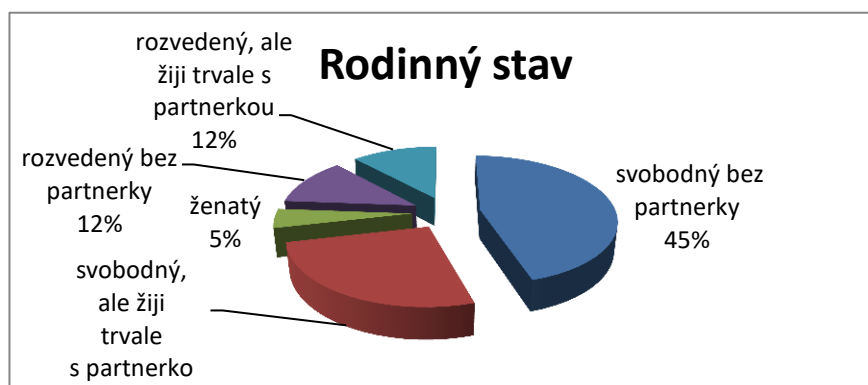
²³ <https://www.vscr.cz/informacni-servis/statistiky/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby/> 1. 2. 2020
s. 105

nad 80 let	3		3
Celkový součet	18 155	1 522	19 677

Vysvětlením dané disproporce je, že výzkum byl zaměřen na odsouzené zařazené na ŠVS, kde je předpoklad nižšího věku zájemců o studium (skupina mladých odsouzených), kdy tito odsouzení mají ještě částečně zachovalé návyky k učení. U skupiny 36 – 40 let porovnáním odpovědí u ostatních otázek nebyla zjištěna žádná souvislost.

Otázka č. 2: „Jaký je Váš rodinný stav?“

Graf č. 10: Rodinný stav

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

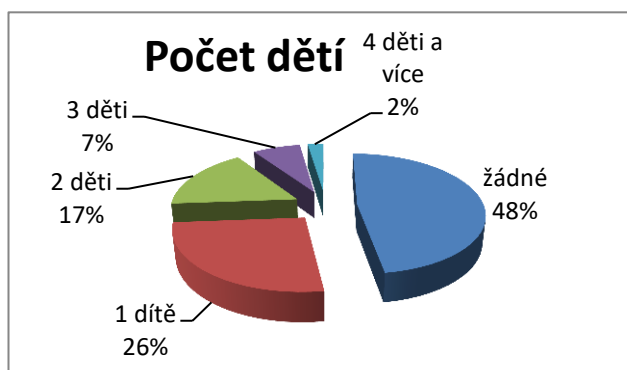
U rodinného stavu respondentů bylo zjištěno, že 19 respondentů je svobodných bez partnerky, 11 respondentů je svobodných, ale žijících trvale s partnerkou, 2 respondenti jsou ženatí, 5 respondentů je rozvedených bez partnerky, stejně jako rozvedených, ale žijících trvale s partnerkou. Vdovec nebyl mezi respondenty žádný. Převažující skupinou odsouzených byli svobodní odsouzení bez partnerky. Porovnáním zjištěných údajů se Statistickou ročenkou VS ČR za rok 2018 zjistíme, že zjištěné údaje jsou pouze v mírné disproporci s údaji za VS ČR u všech kategorií. Žádná z těchto skupin nepřevažuje v porovnání s obecnou vězeňskou populací mezi studenty učebního oboru.

Tabulka č. 13: Členění odsouzených dle rodinného stavu k 31. 12. 2018²⁴

Rodinný stav	Muž	Žena	Celkový součet	Celkem v %
registrované partnerství	6	3	9	0,05%
rozvedená	0	300	300	1,52%
rozvedená družka	0	76	76	0,39%
rozvedený	2 798	0	2 798	14,22%
rozvedený druh	745	0	745	3,79%
svobodná	0	697	697	3,54%
svobodná družka	0	205	205	1,04%
svobodný	10 602	0	10 602	53,88%
svobodný druh	2 378	0	2 378	12,09%
vdaná	0	194	194	0,99%
vdaná s druhem	0	10	10	0,05%
vdova	0	33	33	0,17%
vdova družka	0	2	2	0,01%
vdovec	79	0	79	0,40%
vdovec druh	5	0	5	0,03%
zaniklé partnerství	3	2	5	0,03%
ženatý	1 504	0	1 504	7,64%
ženatý s družkou	35	0	35	0,18%
Celkový součet	18 155	1 522	19 677	100,00%

Otázka č. 3: „Kolik máte dětí?“

Graf č. 11: Počet dětí

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

²⁴ <https://www.vscr.cz/informacni-servis/statistiky/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby/> 1. 2. 2020
s. 107

Vyhodnocením výsledků bylo zjištěno, že 20 respondentů je bezdětných, 11 má 1 dítě, 7 respondentů má 2 děti, 3 respondenti mají 3 děti a 1 respondent má 5 dětí (celkem 36 dětí). Tento údaj (0,92 dítěte na 1 respondenta) s ohledem na průměrný věk respondentů lze považovat za srovnatelný s obecnou populací.

Otázka č. 4: „Máte děti ve vlastní péči?“

Graf č. 12: Děti ve vlastní péči

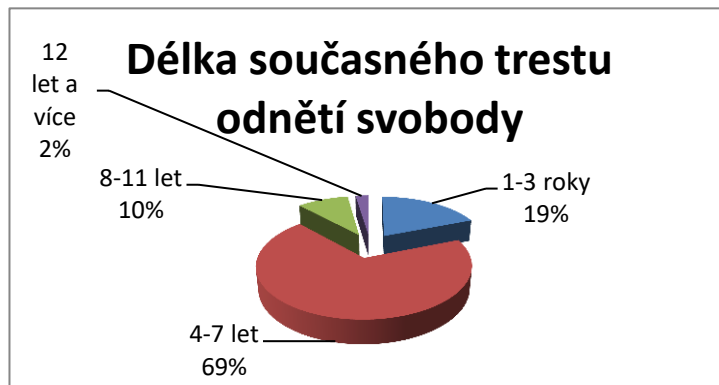

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Pouze 5 respondentů má děti ve vlastní péči. Jedná se o oba ženaté respondenty a 3 svobodné respondenty, kteří žijí trvale s partnerkou. Uvedené zjištění z mého výzkumného souboru, stejně jako zjištění o minimálních a nepevných partnerských vztazích v porovnání s obecnou populací, potvrzuje obecně platné teorie příčin kriminality, kdy způsob života, nezodpovědnost a neschopnost udržet si partnerský vztah jsou jednou z jejich zásadních příčin.

Otázka č. 5: „Jaká je délka Vašeho současného trestu odnětí svobody?“

Graf č. 13: Délka současného trestu odnětí svobody

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Z grafu je zřejmé, že nejpočetnější skupinou respondentů jsou odsouzení s délkou trestu 4 – 7 let (29 respondentů). S délkou trestu do 3 let je 8 respondentů, s délkou trestu 8 -11 let 4 respondenti a 1 respondent má trest nad 12 let VTOS (konkrétně 16 let VTOS). Průměrná délka současného VTOS byla u výzkumného souboru 59,83 měsíců (cca 6 let). Porovnáním zjištěných údajů se Statistickou ročenkou VS ČR za rok 2018 zjistíme, že zjištěné údaje jsou v disproporci s údaji za VS ČR jako celek u všech kategorií, kdy ve výzkumném souboru oproti obecné vězeňské populaci výrazně převažují odsouzení s trestem 4 – 7 let na úkor skupiny odsouzených s trestem do 3 let a trestem delším než 12 let.

Tabulka č. 14: Členění odsouzených dle délky nařízeného trestu k 31. 12. 2018²⁵

Délka trestu			
	muži	ženy	celkem
do 3 měsíců	190	23	213
3 - 6 měsíců	1 066	163	1 229
6 - 9 měsíců	1 340	154	1 494
9 - 12 měsíců	2 801	301	3 102
1 - 2 roky	3 832	276	4 108
2 - 3 roky	2 743	202	2 945
3 - 5 let	2 590	157	2 747
5 - 7 let	1 299	91	1 390
7 - 10 let	1 168	68	1 236
10 - 15 let	696	53	749
nad 15 let	385	31	416
Doživotí	45	3	48
Celkem	18 155	1 522	19 677

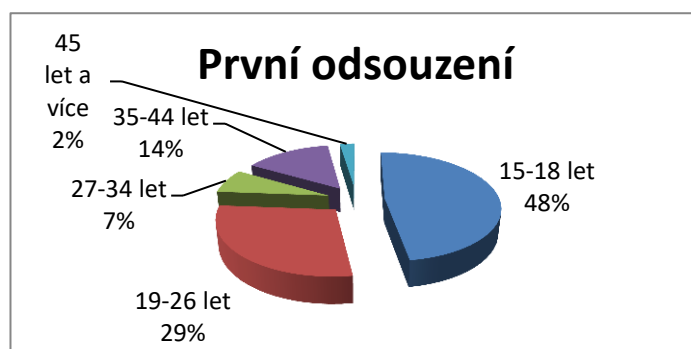
Důvody uvedené disproporce jsou dané tím, že Věznice Plzeň je profilována jako věznice s ostrahou, kdy největší skupinou odsouzených jsou odsouzení zařazení do vysokého stupně zabezpečení, kteří též tvoří studenty ŠVS Věznice Plzeň. Tito odsouzení mají zpravidla delší tresty než odsouzení zařazení do středního nebo nízkého

²⁵ <https://www.vscr.cz/informacni-servis/statistiky/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby/> 8. 2. 2020 s. 104

stupně zabezpečení. Dalším důležitým faktorem je potřebná délka trestu k absolvování tříletého učebního oboru. Odsouzení s délkou trestu pod 3 roky se můžou stát studenty pouze v případě, že jejich znalosti umožňují po jejich přijetí přímé zařazení do druhého nebo třetího ročníku učebního oboru.

Otázka č. 6: „V kolika letech jste byl poprvé odsouzen soudem?“

Graf č. 14: První odsouzení

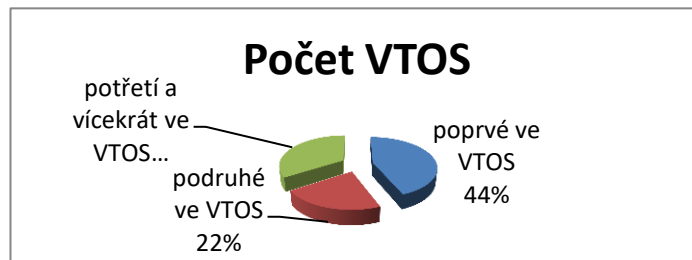

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Před zahájením vyplňování dotazníku jsem odsouzené upozornil, že u této otázky není podstatné, zda se jednalo o odsouzení podmíněné nebo nepodmíněné, případně odsouzení jiným alternativním trestem (např. veřejně prospěšné práce). Někteří odsouzení nevěděli přesně, v kolika letech byli poprvé odsouzeni a uvedli, že skutečný údaj se může lišit i o rok. Nejpočetnější skupinou respondentů byla skupina 15 – 18 let (20 respondentů) a následně 19 – 26 let (12 respondentů). Ve věku 27 – 34 let byli poprvé odsouzeni 3 respondenti, ve věku 35 – 44 let 6 respondentů a 1 respondent byl odsouzen po svém 45 roce (konkrétně ve věku 56 let). Průměrným věkem prvního odsouzení bylo 22,83 let.

Otázka č. 7: „*Pokolikáté jste ve VTOS?*“

Graf č. 15: Počet VTOS

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Na tuto otázku jeden respondent neodpověděl, proto je výsledný součet 41 odpovědí. Z výše uvedeného grafu vyplývá, že v souboru 41 odsouzených bylo 18 odsouzených prvovězněných a 23 odsouzených recidivistů (9 respondentů podruhé ve VTOS, 14 respondentů potřetí a vícekrát ve VTOS).²⁶ Hraníční hodnotu vykázal odsouzený s 16 VTOS, který zásadně ovlivnil průměrný počet VTOS výzkumného souboru, který byl 2,73 VTOS na 1 respondenta. Porovnáním zjištěných údajů se Statistickou ročenkou VS ČR za rok 2018 zjistíme, že zjištěné údaje jsou v podstatě v souladu s údaji za VS ČR jako celek u všech kategorií, kdy ve výzkumném souboru oproti obecné vězeňské populaci pouze mírně převažují odsouzení prvověznění na úkor skupiny odsouzených, kteří jsou potřetí a vícekrát ve VTOS.

²⁶ Zde je nutné zmínit, že termín recidiva (v právní teorii v ČR) znamená stav, kdy se stejný pachatel opětovně dopustí trestného činu poté, co byl pravomocně odsouzen za spáchání jiného předcházejícího trestného činu. Pro recidivu nemá význam, zda předchozí odsouzení bylo pro nedbalostní nebo úmyslný trestný čin (obecná recidiva). Na rozdíl od vykazování recidivy v jiných evropských státech, kde se recidiva vykazuje jinak. Na zařazení do kategorie recidivista v těchto státech je podstatná druhová recidiva (znovu spáchá trestný čin stejného druhu – majetkovou nebo násilnou trestnou činnost) nebo speciální recidiva (znovu spáchá ten stejný trestný čin). Dalším podstatným faktorem pro recidivu je, za jak dlouho po posledním propuštění z VTOS spáchá pachatel TČ (jsou různá kritéria – do 3 let, do 5 let ...).

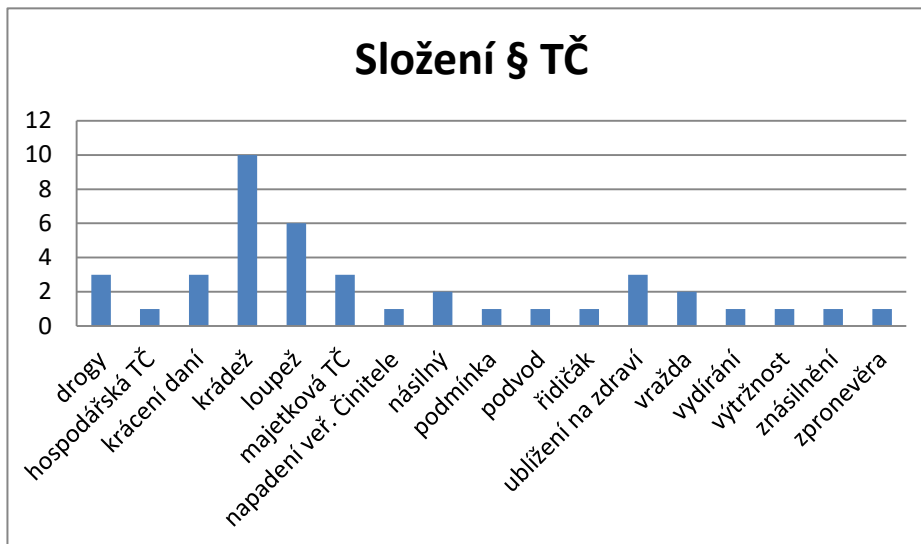
Tabulka č. 15: Členění odsouzených dle počtu již vykonaných trestů odnětí svobody
k 31. 12. 2018²⁷

Kolikrát ve výkonu trestu	Muž	Žena	Celkový součet	Celkem v %
0x	6 361	900	7 261	36,90%
1x	3 904	312	4 216	21,43%
2x	2 443	122	2 565	13,04%
3x	1 794	86	1 880	9,55%
4x	1 200	49	1 249	6,35%
5x	874	19	893	4,54%
6x	539	16	555	2,82%
7x	357	10	367	1,87%
8x	240	3	243	1,23%
9x	138	1	139	0,71%
10x	94		94	0,48%
více než 10x	211	4	215	1,09%
Celkový součet	18 155	1 522	19 677	100,00%

²⁷ <https://www.vscr.cz/informacni-servis/statistiky/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby/> 8. 2. 2020
s. 109

Otázka č. 8: „Za jaký trestný čin jste byl aktuálně odsouzen?“

Graf č. 16: Složení § TČ

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

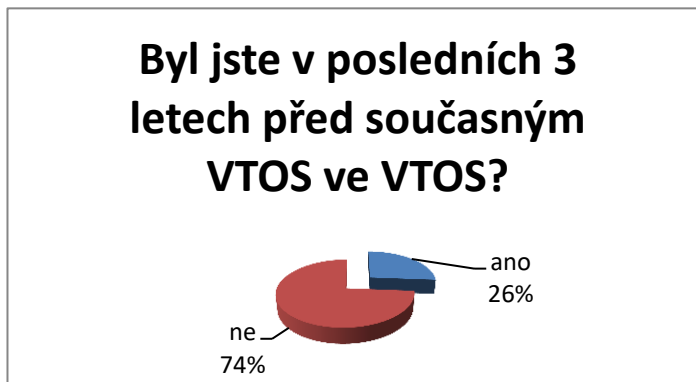
Na tuto otázku jeden respondent neodpověděl, proto je výsledný součet 41 odpovědí. I přes upozornění respondentů před vyplněním dotazníku, že mají uvádět konkrétní slovní pojmenování všech TČ, za které byli odsouzeni, tak někteří uvedli pouze obecné pojmenování jako násilná TČ, majetková TČ, drogy, podmínka, řidičák atd.

Z grafu vyplývá, že druhové složení TČ je u respondentů velmi pestré, kdy výrazně převažuje TČ proti majetku (zejména krádež, zpronevěra, podvod - 15 respondentů – 36 %), TČ proti svobodě (loupež - 6 respondentů – 14 %), proti životu a zdraví (vražda, ublížení na zdraví – 12 % - 5 respondentů) a dále již v jednotkách další TČ. Porovnáním zjištěných údajů se Statistickou ročenkou VS ČR za rok 2018 (Četnost vybraných trestných činů k 31. 12. 2018²⁸) zjistíme, že zjištěné údaje jsou v souladu s údaji za VS ČR jako celek.

²⁸ <https://www.vscr.cz/informacni-servis/statistiky/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby/> 8. 2. 2020 s. 113

Otázka č. 9: „Byl jste v posledních 3 letech před současným VTOS ve VTOS?“

Graf č. 17: Byl jste v posledních 3 letech před současným VTOS ve VTOS?

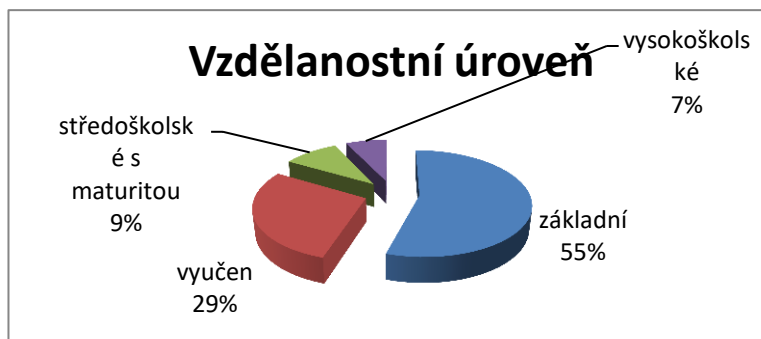

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

31 respondentů nebylo v posledních 3 letech před současným VTOS ve VTOS a pouze 11 ano, kdy z tohoto počtu jsou pouze 3 odsouzení, kteří jsou ve VTOS podruhé a 8 odsouzených, kteří jsou ve VTOS potřetí a vícekrát. Z uvedeného vyplývá, že pokud je celkem 23 odsouzených ve VTOS podruhé a vícekrát (viz zjištění u otázky č. 7), tak z tohoto souboru má 12 odsouzených delší časové prodlevy mezi jednotlivými TČ než jsou 3 roky.

Otázka č. 10: „Jaké máte nejvyšší dosažené vzdělání?“

Graf č. 18: Vzdělanostní úroveň

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že z výzkumného souboru dosáhli 3 respondenti vysokoškolského vzdělání (ekonomický obor a vojenská VŠ), 4 respondenti mají středoškolské vzdělání s maturitou (v oboru telekomunikace, elektro, podnikání v zemědělství a strojní), 12 respondentů je vyučeno (v oboru výroba obuvi, kuchař, truhlář, zahradník, zámečnick, kadeřník, zedník, soustružník a automechanik) a 23 respondentů je bez jakéhokoli vzdělání. Zde se opět potvrzuje obecná teorie kriminality, že čím je menší úroveň vzdělání, tím je větší riziko kriminality. Dále je zajímavým zjištěním míra vzdělanostní úrovně ve vztahu k počtu VTOS. Z pohledu počtu VTOS byli všichni vysokoškoláci a dva maturanti prvovězňní. Porovnáním zjištěných údajů se Statistickou ročenkou VS ČR za rok 2018 zjistíme, že zjištěné údaje jsou v disproporci s údaji za VS ČR jako celek u všech kategorií. Ve výzkumném souboru oproti obecné vězeňské populaci je více odsouzených bez vzdělání, méně vyučených a maturantů. Naopak 3 vysokoškolsky vzdělání respondenti výrazně převyšují statistický průměr. Je nutné uvést, že vzdělanostní úroveň vězeňské populace je výrazně nižší než obecná vzdělanostní úroveň populace ČR.

Tabulka č. 16: Členění odsouzených dle nejvyššího dosaženého vzdělání
k 31. 12. 2018 ²⁹

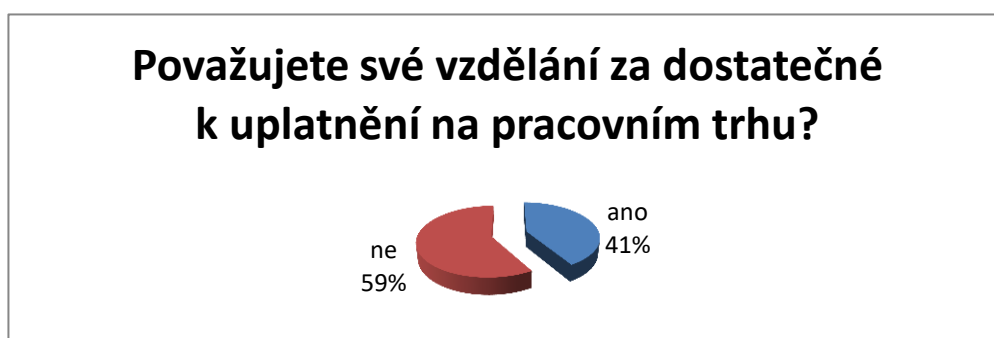
Nejvyšší dosažené vzdělání	Muž	Žena	Celkový součet	Celkem v %
nezjištěno (cizinci), neuvedeno	238	15	253	1,29%
zvláštní škola	425	43	468	2,38%
bez základního vzdělání	34	9	43	0,22%
nedokončené základní	297	26	323	1,64%
základní vzdělání	8 100	793	8 893	45,19%
vyučení bez maturity	6 832	340	7 172	36,45%
vyučení s maturitou	422	31	453	2,30%
středoškolské vzdělání bez maturity	91	14	105	0,53%
středoškolské všeobecné vzdělání s maturitou	248	46	294	1,49%
středoškolské odborné vzdělání s maturitou	1 171	171	1 342	6,82%
vyšší odborné	16	3	19	0,10%
vysokoškolské vzdělání - bakalářské	50	8	58	0,29%
vysokoškolské vzdělání - magisterské	55	8	63	0,32%
vysokoškolské vzdělání – inženýr	145	9	154	0,78%
vysokoškolské vzdělání - doktorské	31	6	37	0,19%
Celkový součet	18 155	1 522	19 677	100,00%

²⁹ <https://www.vscr.cz/informacni-servis/statistiky/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby/> 8. 2. 2020
s. 108

Vysvětlením dané disproporce je, že výzkumný soubor je složen ze studentů ŠVS, kteří chtějí studovat na ŠVS, což znamená, že tato skupina odsouzených na rozdíl od obecné vězeňské populace má potřebu si své vzdělání doplnit nebo rozšířit, na rozdíl od ostatních odsouzených.

Otázka č. 11: „*Považujete své vzdělání za dostatečné k uplatnění na pracovním trhu?*“

Graf č. 19: Považujete své vzdělání za dostatečné k uplatnění na pracovním trhu

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Na tuto otázku jeden respondent neodpověděl, proto je výsledný součet 41 odpovědí. 17 respondentů odpovědělo, že považují své vzdělání za dostatečné a 24 jej za dostatečné nepovažuje. Je překvapující, že i přes vysvětlení před zahájením vyplňování dotazníku, kdy jsem odsouzené upozornil, že tato otázka je ve vztahu k jejich dosavadnímu vzdělání a ne ke vzdělání, které dosáhnou studiem ŠVS, odpovědělo 6 odsouzených bez vzdělání, že považují své vzdělání za dostatečné. Proč považují své vzdělání za dostatečné, jednoznačně z dalších odpovědí nevyplývalo, kdy pouze dva z těchto šesti nechtějí využít získanou kvalifikaci po propuštění z VTOS.

Otázka č. 12: „*Pracoval jste do 1/2 roku před současným uvězněním se souvislou délkou zaměstnání minimálně 2 měsíce bez ohledu na charakter pracovní činnosti (brigáda, řádný pracovní poměr)?*“

Graf č. 20: Pracoval jste do 1/2 roku před současným uvězněním se souvislou délkou zaměstnání minimálně 2 měsíce bez ohledu na charakter pracovní činnosti (brigáda, řádný pracovní poměr)

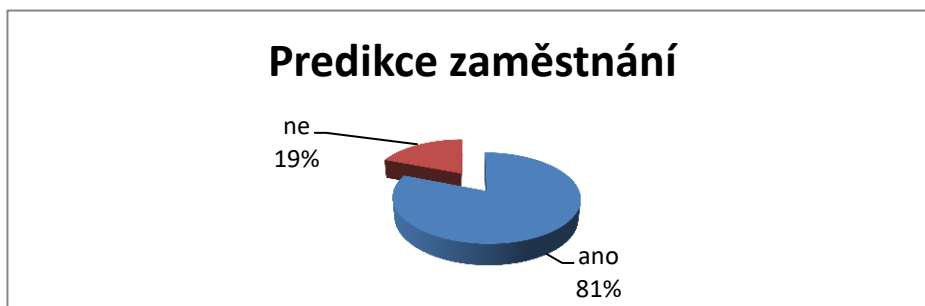
Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Ze 42 respondentů odpovědělo 33 respondentů, že pracovalo 1/2 roku před současným uvězněním se souvislou délkou zaměstnání minimálně 2 měsíce bez ohledu na charakter pracovní činnosti. Z uvedeného lze dovodit, že pro většinu respondentů není TČ jediným zdrojem příjmů a projevují snahu o zaměstnání. Mají však problém tato zaměstnání získat a udržet z důvodu omezených nebo naprosto chybějících pracovních návyků, které často pramení z jejich nezodpovědnosti, lhostejnosti, omezené schopnosti plánování dalšího života, výchovy atd.

9 respondentů uvedlo, že nepracovalo. Z těchto 9 respondentů jsou 3 respondenti odsouzeni za krádež, 2 za loupež, 1 za drogovou TČ, 1 za podvod, 1 za ublížení na zdraví a 1 za vraždu, který s ohledem na věk (20 let) pracovat nemohl. Porovnáním odpovědí u ostatních otázek byly zjištěny dvě souvislosti. Ze skupiny 9 respondentů, kteří uvedli, že nepracovali, bylo 8 respondentů poprvé odsouzeno do svého 18 roku věku (1 respondent byl poprvé odsouzen ve svých 41 letech). Dále bylo zjištěno, že z 9 odsouzených, kteří nepracovali, je 8 odsouzených bez trvalého partnerského vztahu.

Otázka č. 13: „Chtěl byste být zaměstnán po VTOS?“

Graf č. 21: Predikce zaměstnání

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Ze 42 respondentů odpovědělo 34 respondentů, že chtějí být zaměstnání po VTOS. 8 respondentů odpovědělo, že nechce, kdy tento postoj nelze vysvětlit žádným relevantním způsobem, který by vyplynul z výzkumu. Není žádná spojitost mezi těmito odsouzenými a jejich odpovědi na další otázky z dotazníku, kromě odpovědi na předchozí otázku. 4 respondenti z 8, kteří uvedli, že nechtějí být zaměstnání po VTOS uvedli, že 1/2 roku před VTOS nepracovali. Zároveň však 81 % odsouzených chce být po propuštění z VTOS zaměstnáno.

Otázka č. 14: „Zakroužkujte na stupnici 1 až 5, který z níže uvedených faktorů nejvíce ovlivnil Vaše rozhodnutí o podání žádosti o zařazení na učební obor v rámci ŠVS.“

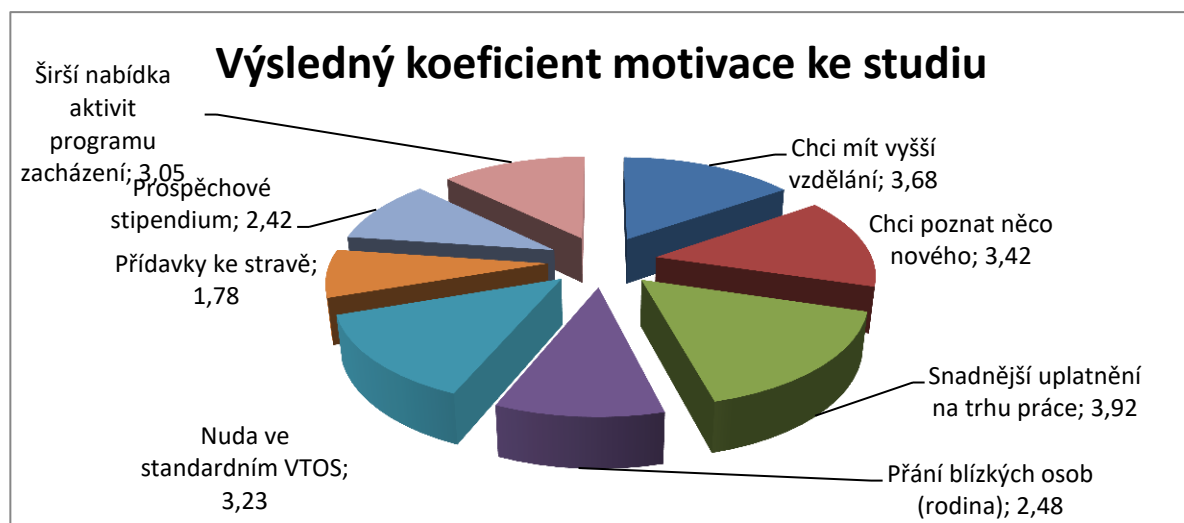
Tabulka č. 17: Počet odsouzených ve vztahu ke konkrétní hodnotě jednotlivých motivačních faktorů

Motivační faktor	hodnota	ods.	hodnota	ods.	hodnota	ods.	hodnota	ods.	hodnota	ods.
Chci mít vyšší vzdělání	1	7	2	1	3	8	4	3	5	19
Chci poznat něco nového	1	7	2	4	3	6	4	8	5	13
Snadnější uplatnění na trhu práce	1	4	2	2	3	7	4	5	5	20
Přání blízkých osob (rodina)	1	18	2	2	3	6	4	3	5	8
Nuda ve standardním VTOS	1	11	2	1	3	8	4	4	5	14
Přídavky ke stravě	1	21	2	7	3	6	4	2	5	1
Prospěchové stipendium	1	16	2	4	3	9	4	4	5	5
Širší nabídka aktivit programu zacházení	1	11	2	3	3	6	4	9	5	9

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Na jednotlivé dílčí podotázky 4 až 5 respondentů průběžně neodpovědělo, proto je výsledný součet odpovědí 37 až 38.

Graf č. 22: Výsledný koeficient důvodu žádosti o zařazení na učební obor

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Při pohledu na tabulku č. 17 je zřejmé, že respondenti v této otázce odpovídali velmi rozdílně. Motivační faktor, který část respondentů označila jako rozhodující pro rozhodnutí o podání žádosti o zařazení na ŠVS, jiná část respondentů označila za naprosto nepodstatný a za podstatný označili ten, který zase jiní nepovažovali za rozhodující. Za nejdůležitější motivační faktor označili respondenti „Snadnější uplatnění na trhu práce“ s výsledným koeficientem 3,92. Faktor „Chci mít vyšší vzdělání“ obdržel koeficient 3,68, faktor „Chci poznat něco nového“ obdržel koeficient 3,42, faktor „Nuda ve standardním VTOS“ obdržel koeficient 3,23, faktor „Širší nabídka aktivit programu zacházení“ obdržel koeficient 3,05, faktor „Přání blízkých osob (rodina)“ obdržel koeficient 2,48, faktor „Prospěchové stipendium“ obdržel koeficient 2,42 a za nejméně důležitý faktor pro jejich rozhodnutí ke studiu ŠVS označili respondenti faktor „Přídavky ke stravě“ s koeficientem 1,78. Zda jsou rozdíly mezi některými specifickými skupinami respondentů, nám ukazuje níže uvedená tabulka.

Tabulka č. 18: Výsledné koeficienty specifických skupin respondentů

	Chci mít vyšší vzdělání	Chci poznat něco nového	Snadnější uplatnění na trhu práce	Přání blízkých osob (rodina)	Nuda ve standardním VTOS	Přídavky ke stravě	Prospěchové stipendium	Širší nabídka aktivit programu zacházení
prvovězňení	3,61	3,47	3,66	2,17	2,58	1,47	1,76	3,22
recidivisté	3,75	3,38	4,15	2,75	3,76	2,05	2,95	2,9
žijící v trvalém vztahu	3,31	3,87	3,73	2,53	3,8	2,46	2,71	4
bez partnerky	3,95	3,04	4	2,45	2,86	1,31	2,21	2,31

Porovnáním jednotlivých koeficientů lze najít rozdíly mezi jednotlivými specifickými skupinami respondentů.

Mezi skupinou prvovězňených a recidivistů lze zjistit statisticky významnější rozdíl u faktorů „Snadnější uplatnění na trhu práce“ s rozdílem 0,49 bodu, „Nuda ve standardním VTOS“ s rozdílem 1,18 bodu, „Přání blízkých osob (rodina)“ s rozdílem 0,58 bodu, „Prospěchové stipendium“ s rozdílem 1,19 bodu a „Přídavky ke stravě“ s rozdílem 0,58 bodu. Všechny tyto faktory hodnotili recidivisté jako více rozhodující pro jejich motivaci ke studiu a pouze faktor „Širší nabídka aktivit programu zacházení“ s rozdílem 0,32 bodu byla jako více rozhodující hodnocena skupinou provězňených. Výsledky u faktorů „Chci mít vyšší vzdělání“ a „Chci poznat něco nového“ jsou statisticky nevýznamné. Je zřejmé, že skupina recidivistů si více než prvovězňení uvědomují důležitost vzdělání při uplatnění na trhu práce. S ohledem na tu skutečnost, že průměrný věk recidivistů je 38,79 a prvovězňených 32,66, lze oprávněně presumovat, že jsou to větší životní zkušenosti recidivistů při ucházení se o práci, které je o nutnosti vyššího vzdělání (kvalifikace) přesvědčilo. Vyšší věk recidivistů má též

vliv na větší tlak blízkých osob, jelikož v dotazníku nebyl specifikován jejich okruh. Nemusí se jednat pouze o partnerky (poměr mezi recidivisty a prvovězňnými s ohledem na existující partnerský vztah je stejný), ale touto osobou mohou být i rodiče nebo starší děti (hůře se přesvědčuje potomek, aby se učil, když otec sám má pouze základní vzdělání), jelikož zastoupení respondentů bez vzdělání je výrazně vyšší u recidivistů (60%) než u prvovězňných (45%). Vyšší důležitost u faktoru „Nuda ve standardním VTOS“ vyplývá ze zkušeností recidivistů s podmínkami VTOS, na rozdíl od prvovězňných, kteří se často s podmínkami VTOS teprve seznamují a to, co je pro ně nové, je pro recidivisty již všední záležitostí. Problematika „nudy ve VTOS“ by potřebovala samostatnou odbornou práci. Výrazné upřednostnění faktoru „Prospěchové stipendium“ a dále faktoru „Přídavky ke stravě“ u skupiny recidivistů lze vysvětlit větší inklinací této skupiny k rychlému a okamžitému prospěchu, který však povede k prospěchu dlouhodobému a též k tomu, že tato skupina má více narušené sociální vazby a musí se o sebe postarat sami (včetně finančního zajištění), na rozdíl od prvovězňných, které jejich sociální zázemí více podporuje (včetně finančního zajištění).

Mezi skupinami respondentů žijících v trvalém vztahu a bez partnerky byly zjištěny statisticky významnější rozdíly u faktorů „Chci poznat něco nového“ s rozdílem 0,83 bodu, „Nuda ve standardním VTOS“ s rozdílem 0,94 bodu, „Prospěchové stipendium“ s rozdílem 0,5 bodu, „Přídavky ke stravě“ s rozdílem 1,15 bodu a „Širší nabídka aktivit programu zacházení“ s rozdílem 1,69 bodu. Všechny tyto faktory hodnotili respondenti žijící v trvalém vztahu jako více rozhodující pro jejich motivaci ke studiu a faktory „Chci mít vyšší vzdělání“ s rozdílem 0,64 bodu a „Snadnější uplatnění na trhu práce“ s rozdílem 0,27 bodu byly jako více rozhodující hodnoceny skupinou bez trvalého partnerského vztahu. Výsledky u faktoru „Přání blízkých osob (rodina)“ jsou statisticky nevýznamné.

Výsledek u těchto dvou specifických skupin je překvapující. Je zřejmé, že skupina respondentů bez trvalého partnerského vztahu si více než skupina s trvalým partnerským vztahem uvědomuje důležitost vzdělání při uplatnění na trhu práce a zároveň cítí i vyšší potřebu tohoto vzdělání dosáhnout. Dalo by se předpokládat, že respondenti žijící v trvalém vztahu budou mít větší pocit zodpovědnosti a budou přikládat větší důležitost potřebě vzdělání. Porovnáním výsledků odpovědí těchto dvou

specifických skupin odsouzených na otázku, zda pracovali do 1/2 roku před současným uvězněním se souvislou délkou zaměstnání minimálně 2 měsíce, jsem však zjistil, že z 9 odsouzených, kteří nepracovali, je 8 odsouzených bez trvalého partnerského vztahu. Lze oprávněně předpokládat, že tito odsouzení svůj neúspěch při získání a udržení zaměstnání přikládají své nízké kvalifikaci a lze se domnívat, že svůj neúspěch v udržení trvalejších partnerských vztahů též. Faktory „Prospěchové stipendium“ a „Přídavky ke stravě“, které byly pro odsouzené s trvalým partnerským vztahem důležitější než u odsouzených bez trvalého partnerského vztahu, vyplývají pravděpodobně z nutnosti nezatěžovat své sociální zázemí finanční podporou ve VTOS. Faktory „Chci poznat něco nového“, „Nuda ve standardním VTOS“ a „Širší nabídka aktivit programu zacházení“ lze vysvětlit pravděpodobně větší potřebou po činnosti, ale nelze toto vysvětlit relevantním výstupem z provedeného výzkumu.

Otázka č. 15: „Naplnilo studium učebního oboru Vaše očekávání?”

Graf č. 23: Naplnění očekávání

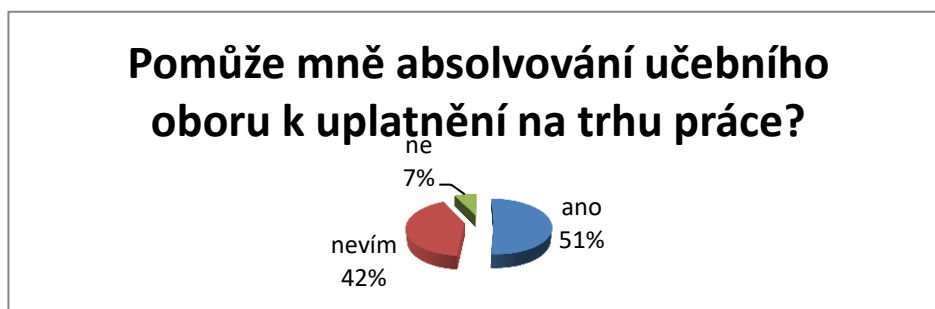

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní řešení)

Jak vyplývá z grafu, celková spokojenost s realizací výuky na ŠVS je velmi vysoká. Ze 42 respondentů uvedlo 22 respondentů, že studium učebního oboru zcela naplnilo jejich očekávání, možnost „Ano, ale ne úplně“ zvolilo 18 dotazovaných a pouze 2 odsouzení uvedli, že studium jejich očekávání nenaplnilo. Jeden odsouzený za důvod nenaplnění očekávání uvedl, že se na praxi dostane jenom k pilníku a druhý, že by chtěl být pracovně zařazen na pracoviště MEA.

Otázka č. 16: „Myslíte si, že pokud absolvujete učební obor, který nyní studujete, bude pro Vás snazší najít uplatnění na trhu práce po propuštění z VTOS?“

Graf č. 24: Myslíte si, že pokud absolvujete učební obor, který nyní studujete, bude pro Vás snazší najít uplatnění na trhu práce po propuštění z VTOS

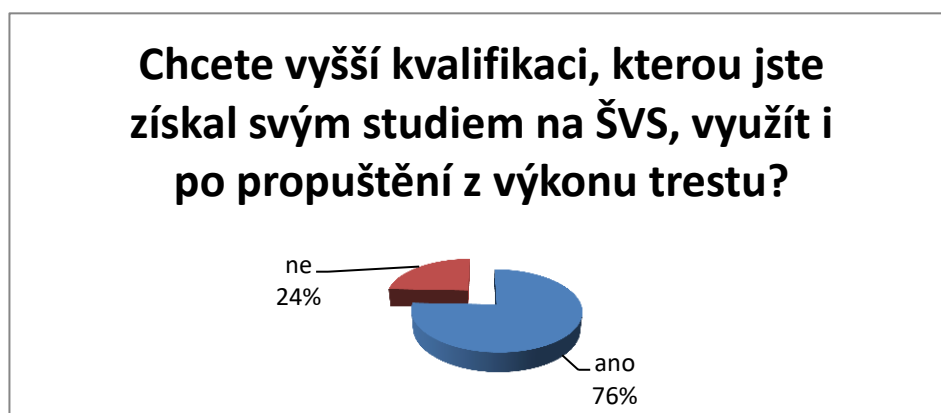

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní řešení)

Na tuto otázku jeden respondent neodpověděl, proto je výsledný součet 41 odpovědí. 21 respondentů se domnívá, že absolvováním učebního oboru bude mít větší šanci k uplatnění na trhu práce, 17 respondentů zvolilo odpověď „Nevím“. Pouze 3 respondenti se domnívají, že absolvování učebního oboru jim nepomůže k uplatnění na trhu práce, kdy jeden za důvod uvedl, že neví, jak bude kvalifikovaný, druhý, že bude dělat něco jiného a třetí své stanovisko nezdůvodnil.

Otázka č. 17: „Chcete vyšší kvalifikaci, kterou jste získal svým studiem na ŠVS, využít i po propuštění z výkonu trestu?“

Graf č. 25: Chcete vyšší kvalifikaci, kterou jste získal svým studiem na ŠVS, využít i po propuštění z výkonu trestu

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní řešení)

Na tuto otázku jeden respondent neodpověděl, proto je výsledný součet 41 odpovědí. 31 respondentů chce získanou kvalifikaci využít i po propuštění z VTOS a pouze 10 nechce. Počet respondentů, který nechce využít svou kvalifikaci, by mohl být zdánlivě v rozporu s předchozí otázkou, kdy pouze 3 respondenti se domnívají, že absolvování učebního oboru jim nepomůže k uplatnění na trhu práce. Je však nutné si uvědomit, že získání výučního listu může být prostředkem k získání práce, byť v jiném oboru (řada zaměstnavatelů má za podmínku k přijetí uchazeče výuční list, bez ohledu na oborové zaměření).

Otázka č. 18: „Postrádáte v nabídce ŠVS nějaké druhy učebních oborů? Pokud ano, jaké?“

Na otázku č. 18 odpovědělo celkem 13 respondentů, ostatní nechali prostor pro odpověď prázdný. 1 respondent uvedl, že v nabídce ŠVS nepostrádá žádný učební obor. 3 respondenti uvedli, že postrádají maturitní obory, 1 respondent v nabídce postrádá učební obory truhlář a zámečnick, 1 respondent IT obory a 1 respondent v nabídce ŠVS postrádá zemědělské a obchodní obory. Ostatní odpovědi nesouvisí přímo s chybějícím učebním oborem, ale spíše se tyto odpovědi dají shrnout do kategorie „rozšíření osnov“ stávajícího oboru. 5 respondentů postrádá možnost získání svářečského průkazu, 2 respondenti postrádají obsluhu CNC strojů, 2 respondenti postrádají více soustružení a dále by osnovy doplnili o více výuky

anglického jazyka, více ekonomie a programování. Je nutné uvést, že někteří respondenti uvedli více oborů nebo návrhů na rozšíření osnov.

Otázka č. 19: „Jaká jsou negativa (nevýhody) studia v prostředí věznice?“

Na otázku č. 19 odpovědělo celkem 19 respondentů, ostatní nechali prostor pro odpověď prázdný. Někteří respondenti uvedli více negativ studia v prostředí věznice. Odpovědi respondentů se dají zařadit do několika okruhů. Nejvýraznější zastoupení měl okruh odpovědí související s ubytováním s ostatními spoluvězni a okruh odpovědí související s osnovy studia zejména s praxí. Odpovědi respondentů jsou v níže uvedené tabulce.

Tabulka č. 19: Negativa studia v prostředí věznice

Ubytovací podmínky	<i>nelze se soustředit na studium; nedostatek času a prostoru ke studiu; nedostatek soukromí; klid na studium; kontakt s vězni; problematičtí lidé na oddíle; 3. PSVD; nekázeň žáků; nevhodní spoluvězni; chybí klid na učení; jsme na oddíle i s neškolákama; negramoti všude, kam se podívám; není klid na přípravu na oddíle; zvěř; oddíl je zvěřinec</i>
Osnovy studia	<i>málo praxe v oboru; nedostaneme se ke svařování, soustružení; odborná práce; nedostatečná praxe; z praxe se nic nenaučíte; nízká úroveň učiva</i>
Ostatní	<i>nízká vybavenost</i>
	<i>málo aktivit v programu</i>
	<i>možnost zařazení do práce v oboru</i>

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní řešení)

Jak je z odpovědí zřejmé, specifické prostředí věznice přináší i své specifické problémy. Interpersonální vztahy jsou často zásadní i při studiu mimo věznici, je si však nutné uvědomit, že odsouzení studující na ŠVS nemají (na rozdíl od běžné populace) možnost se po skončení výuky vrátit do svého vlastního prostředí a jsou spolu neustále po 24 hodin denně. Je nutné dále uvést, že nelze z organizačních, bezpečnostních a dalších důvodů zajistit, aby s odsouzenými studujícími ŠVS nebyli ubytováni i odsouzení nestudující ŠVS. Nevýhody studia související s nedostatkem praxe jsou tématem pro zamyšlení vedení SOU VS ČR.

Otázka č. 20: „Co spatřujete jako největší přínos studia v prostředí věznice?“

Na otázku související s přínosem studia v prostředí věznice odpovědělo 32 respondentů, ostatní nechali prostor pro odpověď prázdný. Někteří respondenti uvedli více pozitiv studia v prostředí věznice. Odpovědi respondentů se opět dají zařadit do několika okruhů. Nejvýraznější zastoupení měl okruh odpovědí související s rozšířením kvalifikace a s větším uplatněním na trhu práce následovaný okruhy „Čas na studium“, „Učení se povinností“, „Efektivní využití volného času“ a „Osobní rozvoj“. Odpovědi respondentů jsou v níže uvedené tabulce.

Tabulka č. 20: Pozitiva studia v prostředí věznice

Rozšíření kvalifikace	<i>rozšíření kvalifikace; možnost lepšího uplatnění; rozšíření vzdělání; rozšíření vzdělání; vzdělání; lepší uplatnění po VTOS; výuční list; výuční list</i>
Čas na studium	<i>mám čas na studium; čas a denní forma; čas; čas na studium; čas na studium</i>
Učení se povinností	<i>vedení; rád; plnění povinností; vězni nemají čas na jiné lumpárny; nácvik se učit a zodpovědnosti; nutná účast</i>
Efektivní využití volného času	<i>lepší využití času; využití volného času; využití času; náplň volného času; rozumně strávený čas; dobře využitý čas</i>
Osobní rozvoj	<i>udržuji si návyky pracovní a učební; nové informace; nezakrním; že člověk nezakrní; nové podněty; nové vědomosti</i>
Ostatní	<i>změna stereotypu života ve věznici</i>
	<i>Škola; posilovna</i>
	<i>oproti jiným odsouzeným jsem něco dokázal</i>
	<i>rozvíjení českého jazyka-rodné řeči</i>
	<i>stipendium</i>

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní řešení)

Je pozitivní, že si respondenti zodpovědně uvědomují skutečné výhody studia v podmínkách věznice, kdy jednoznačně upřednostňují výhody dlouhodobé („Rozšíření kvalifikace“) a zaměřené na osobnostní rozvoj („Učení se povinností“, „Efektivní využití volného času“ a „Osobní rozvoj“) před výhodami krátkodobými a účelovými (stipendium, škola, posilovna). Zdánlivá disproporce v odpovědích u předchozí otázky, kdy respondenti jako negativum vnímali omezený klid a prostor na učení a u této otázky toto vnímají jako pozitivum (čas na studium), lze vysvětlit tím, že si uvědomují, že mají mnohem více času na studium, než by měli v civilním životě, ale zároveň je tento čas limitován hromadnou formou ubytování a některými spoluvězni. Architektonické řešení Věznice Plzeň bohužel neumožňuje jinou formu ubytování.

Vyhodnocení hypotéz výzkumu

Při vyhodnocení hypotéz výzkumu bylo vycházeno z odpovědí uvedených respondenty v dotazníku, kdy byly konfrontovány jejich odpovědi v jednotlivých bodech s cílem nalézt souvislosti, které by bylo možné zevšeobecnit.

H1) Minimálně jedné třetině odsouzených zařazených do učebního oboru nenaplnilo studium jejich očekávání.

Při vyhodnocení hypotézy H1 jsem vycházel z odpovědí respondentů na otázku č. 15. Analýzou odpovědí bylo zjištěno, že ze 42 respondentů pouze u 2 (5%) nenaplnilo studium jejich očekávání a u většiny 40 respondentů (95 %) studium jejich očekávání naplnilo zcela nebo zvolili odpověď „Ano, ale ne úplně“. Na základě uvedeného lze konstatovat, že **Hypotéza H1 Minimálně jedné třetině odsouzených zařazených do učebního oboru nenaplnilo studium jejich očekávání, nebyla potvrzena.**

Uvedené zjištění lze považovat za velmi pozitivní pro zaměstnance SOU, kdy lze konstatovat, že i přes kritické názory respondentů k obsahu osnov, k ubytování atd., je drtivá většina respondentů s průběhem studia s ohledem na svá očekávání spokojena, přestože část respondentů nechce absolvovaný učební obor využít po propuštění z VTOS. Je zřejmé, že vzdělávání má pro odsouzené význam, což může následně vést k jejich následné resocializaci a vedení soběstačného života v souladu se zákonem.

H2) Minimálně pro jednu třetinu odsouzených zařazených do učebního oboru byla hlavním motivem jejich žádosti o zařazení účelová snaha o bezprostřední zlepšení jejich podmínek ve věznici (přídavky ke stravě, širší nabídka zájmových aktivit na ŠVS, prospěchové stipendium).

Při vyhodnocení hypotézy H2 jsem vycházel z odpovědí respondentů na otázku č. 14. Analýzou odpovědí všech respondentů, kdy jsem porovnal průměr odpovědí na otázky č. 14 a) až e) s průměrem odpovědí na otázky č. 14 f) až h) bylo zjištěno, že ze 42 respondentů pouze u 3 (8 %) je průměr u otázek, které směřují k účelové snaze o bezprostřední zlepšení aktuálních podmínek ve věznici, vyšší, než u otázek, které směřují k motivaci dlouhodobější s předpokladem skutečného zájmu a potřeby doplnit si své vzdělání. Na základě uvedeného lze konstatovat, že **Hypotéza H2 Minimálně pro jednu třetinu odsouzených zařazených do učebního oboru byla hlavním motivem jejich žádosti o zařazení účelová snaha o bezprostřední zlepšení jejich podmínek ve věznici (přídavky ke stravě, širší nabídka zájmových aktivit na ŠVS, prospěchové stipendium), nebyla potvrzena.**

Při ověřování této hypotézy bylo zjištěno, že skupina recidivistů a skupina odsouzených žijících v trvalém partnerském vztahu vykazovala oproti skupině prvovězňených a odsouzených nežijících v trvalém partnerském vztahu vyšší koeficient u otázek směřujících k účelové snaze o bezprostřední zlepšení aktuálních podmínek ve věznici. Vysvětlení pro uvedené zjištění je uvedeno již v interpretaci k otázce č. 14. Uvedené zjištění lze opět považovat za velmi pozitivní pro VS ČR, jelikož jednoznačně vypovídá, že jsou efektivně vynakládány státní prostředky na vzdělávání odsouzených a práce zaměstnanců SOU je smysluplná.

H3) Minimálně jedna třetina odsouzených zařazených do učebního oboru jsou prvovězňení, mladí a bez dokončeného středního vzdělání.

Při vyhodnocení hypotézy H3 jsem vycházel z odpovědí respondentů na otázky č. 1, 7 a 10. Analýzou odpovědí bylo zjištěno, že z celého výzkumného souboru bylo 18 respondentů prvovězňených (44 %), 9 respondentů bylo do 26 let věku (21 %) a 23 respondentů bylo bez dokončeného středního vzdělání (55 %). Již zde lze konstatovat, že hypotéza H3 nebyla potvrzena, protože mladých odsouzených bylo pouze 21 %. Porovnáme-li však odpovědi v souladu se zněním hypotézy (**minimálně**

jedna třetina odsouzených zařazených do učebního oboru jsou prvovězňní, mladí a bez dokončeného středního vzdělání), pouze 6 respondentů splňuje všechny tři kritéria vyplývající z hypotézy. Na základě uvedeného lze konstatovat, že **Hypotéza H3 Minimálně jedna třetina odsouzených zařazených do učebního oboru jsou prvovězňní, mladí a bez dokončeného středního vzdělání, nebyla potvrzena.**

V souvislosti s výše uvedenou hypotézou jsem dále porovnal počet respondentů, kteří by splňovali dvě kritéria (o odsouzené prvovězňné a bez dokončeného středního vzdělání). Analýzou jsem zjistil, že uvedená 2 kritéria splňuje pouze 9 respondentů (21 %). Na základě uvedeného lze konstatovat, že v porovnání s průměrnou vězeňskou populací neexistuje jednoznačně specifická skupina odsouzených, která by tvořila výraznější segment odsouzených zařazených do učebního oboru na ŠVS Věznice Plzeň, vyjma mírně vyššího počtu odsouzených u skupiny bez dokončeného středního vzdělání. Je zřejmé, že věk, počet dosud vykonaných VTOS, druh TČ nebo rodinný stav nejsou určující pro projevení zájmu o studium. Určující je vnitřní motivace každého odsouzeného, kterou zmíněné statické faktory nijak zásadně neovlivňují. Uvedené zjištění může být návodem pro zaměstnance SOU VS ČR při výběru potenciálních uchazečů o studium.

Další zjištění

Chybějící typy učebních oborů

Z vyhodnocení otázky č. 18 vyplynulo, že někteří respondenti v nabídce ŠVS postrádají maturitní obory a učební obory truhlář, zámečnický, se zaměřením na IT a zemědělské a obchodní obory. Další doporučení souvisela s rozšířením osnov, kdy respondenti doporučovali získání svářečského průkazu, obsluhu CNC strojů, více soustružení, více výuky anglického jazyka, ekonomie a programování.

Výhody a nevýhody studia v podmínkách věznice z pohledu respondentů

Z vyhodnocení otázek č. 19 a 20 vyplynulo, že specifické prostředí věznice přináší i své specifické problémy.

Respondenti jako nejvýraznější nevýhodu studia ve věznici hodnotili ubytování s ostatními často konfliktními spoluvězni a z toho vyplývajícími interpersonálními problémy, které jim neumožňují se soustředit na studium, jak by si představovali. Druhý

okruh odpovědí souvisel s osnovy studia, zejména s nedostatkem praxe v průběhu studia a k jeho obsahu (málo svařování, soustružení), kdy doporučovali, aby byl obsah studia více zaměřen na praxi.

Respondenti jednoznačně jako nejvýraznější přínos studia ve věznici hodnotili možnost rozšíření kvalifikace a s tím spojenou větší možnost uplatnění na trhu práce, kdy mají na studium dostatek času v porovnání s civilním životem a dále pozitivně hodnotili, že efektivně využijí volný čas a získají nové vědomosti a informace.

5.1.3 Shrnutí praktické části Motivace vězňených osob ve Věznici Plzeň ke vzdělávání a doporučení pro praxi

Cílem této praktické části bylo identifikovat kladné stránky i problémy vzdělávání vězňených osob ve Věznici Plzeň, zda odsouzení postrádají v nabídce ŠVS i jiné druhy učebních oborů, zjistit, zda studium naplnilo jejich očekávání, zjistit nejen skutečnou motivaci odsouzených ke studiu ve věznici, ale též zjistit zda mezi studenty učebního oboru převažují odsouzení, kteří jsou prvovězňení, mladí a bez dokončeného středního vzdělání, případně zda existují rozdíly v motivaci ke studiu mezi specifickými skupinami odsouzených. Provedeným dotazníkovým šetřením na výzkumném souboru 42 odsouzených studentů druhého a třetího ročníku učebního oboru Strojírenské práce na ŠVS Věznice Plzeň, při zvolení vhodných proměnných, se všechny 3 hypotézy stanovené úvodem nepotvrdily.

Bylo zjištěno, že specifické prostředí věznice přináší i své specifické výhody, ale i problémy, kdy respondenti jednoznačně jako nejvýraznější přínos studia ve věznici hodnotili možnost rozšíření kvalifikace a s tím spojenou větší možnost uplatnění na trhu práce, mají na studium dostatek času v porovnání s civilním životem a efektivně využijí volný čas k získání nových vědomostí a informací. Za nejvýraznější nevýhodu studia ve věznici hodnotili respondenti ubytování s ostatními často konfliktními spoluvězni a z toho vyplývajícími interpersonálními problémy, které jim neumožňují se soustředit na studium, jak by si představovali. Dále jako značné negativum hodnotili nedostatek praxe v průběhu studia a zejména jeho obsah (málo svařování, soustružení), kdy doporučovali, aby byl obsah studia více zaměřen na praxi.

Nabídku studijních oborů by respondenti rozšířily o maturitní obory a učební obory truhlář, zámečnický, se zaměřením na IT a zemědělské a obchodní obory. Další doporučení souvisela s rozšířením osnov, kdy respondenti doporučovali získání svářečského průkazu, obsluhu CNC strojů, více soustružení, více výuky anglického jazyka, ekonomie a programování. V souvislosti s těmito doporučeními je nutné konstatovat, že v rámci SOU VS ČR je k dispozici učební obor dřevařská výroba, případně kurzy zámečnické práce, výpočetní technika, anglický jazyk, byť tyto nejsou realizovány ve Věznici Plzeň, ale v jiných věznicích v ČR³⁰. Maturitní obory k dispozici v rámci VS ČR nejsou, kdy je však nutné uvést, zda by bylo možné tyto obory v podmínkách VS ČR realizovat z hlediska organizačního, zajištění potřebného počtu vyučujících s nutnou akreditací, zajištění dostatečného počtu vhodných studentů atd. Rozšíření osnov se zaměřením na praxi zejména svařování je vhodným námětem pro vedení SOU VS ČR, jak zatraktivnit a zejména zefektivnit studium s ohledem na potenciální uplatnění studentů.

Pozitivním překvapením bylo zjištění, že ze 42 respondentů pouze 2 uvedli, že studium učebního oboru jejich očekávání nenaplnilo. Je zřejmé, že vzdělávání má pro odsouzené význam, což může následně vést k jejich následné resocializaci a vedení soběstačného života v souladu se zákonem.

Zpracováním dat bylo zjištěno, že nejdůležitějším motivačním faktorem k rozhodnutí o podání žádosti na učební obor byl pro respondenty motivační faktor „Snadnější uplatnění na trhu práce“ s výsledným koeficientem (na škále 1- vůbec, 2- velmi málo, 3- středně, 4- většinou, 5- byl rozhodující) 3,92, následován faktorem „Chci mít vyšší vzdělání“ s koeficientem 3,68, faktorem „Chci poznat něco nového“ s koeficientem 3,42, faktorem „Nuda ve standardním VTOS“ s koeficientem 3,23, faktorem „Širší nabídka aktivit programu zacházení“ s koeficientem 3,05, faktorem „Přání blízkých osob (rodina)“ s koeficientem 2,48, faktorem „Prospěchové stipendium“ s koeficientem 2,42 a za nejméně důležitý faktor pro jejich rozhodnutí ke studiu ŠVS označili respondenti faktor „Přídavky ke stravě“ s koeficientem 1,78. Ze 42 respondentů pouze u 3 byl průměr u otázek, které směřují k účelové snaze o bezprostřední zlepšení aktuálních podmínek ve věznici (přídavky ke stravě, širší

³⁰ <https://www.vscr.cz/stredni-odborne-uciliste/informaci-servis/vzdelavaci-aktivity/>

nabídka zájmových aktivit na ŠVS, prospěchové stipendium), vyšší, než u otázek, které směřují k motivaci smysluplnější s předpokladem skutečného zájmu a potřeby doplnit si své vzdělání. Uvedené zjištění lze opět považovat za velmi pozitivní pro VS ČR, jelikož jednoznačně vypovídá, že jsou efektivně vynakládány státní prostředky na vzdělávání odsouzených a práce zaměstnanců SOU je smysluplná.

Byly zjištěny rozdíly mezi jednotlivými specifickými skupinami respondentů, kdy při ověřování bylo zjištěno, že skupina recidivistů a skupina odsouzených žijících v trvalém partnerském vztahu vykazovala oproti skupině prvovězňených a odsouzených nežijících v trvalém partnerském vztahu vyšší koeficient u otázek směřujících k účelové snaze o bezprostřední zlepšení aktuálních podmínek ve věznici. Vysvětlení pro uvedené zjištění je šířeji uvedeno již v interpretaci k otázce č. 14.

Dalším zjištěním, které vyplynulo z realizovaného dotazníkového šetření, bylo, že v porovnání s průměrnou vězeňskou populací neexistuje jednoznačně specifická skupina odsouzených, která by tvořila výraznější segment odsouzených zařazených do učebního oboru na ŠVS Věznice Plzeň, vyjma mírně vyššího počtu odsouzených u skupiny bez dokončeného středního vzdělání. Je zřejmé, že věk, počet dosud vykonaných VTOS, druh TČ nebo rodinný stav nejsou určující pro projevení zájmu o studium. Určující je vnitřní motivace každého odsouzeného, kterou zmíněné statické faktory nijak zásadně neovlivňují.

Výsledky provedeného výzkumu mají přínos pro přímou praxi. Většina respondentů je vnitřně motivována ke studiu a zvýšení své kvalifikace, chce, domnívá se a očekává, že uvedenou kvalifikaci využije po svém propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, což jednoznačně vypovídá o smysluplnosti a efektivitě práce zaměstnanců SOU VS ČR. Zároveň však požadují větší zaměření na konkrétní praxi ve strojírenských oborech, zejména svařování. Hlavním doporučením v oblasti odborného vzdělávání je zvážit, zda nezařadit do osnov svařování a získání svářečského oprávnění a zda nerozšířit spektrum učebních oborů o jeden obor maturitní.

ZÁVĚR

Vzdělávání je oblastí lidské činnosti, které se nevyhne žádný občan a je i nedílnou součástí života nejen zaměstnance VS ČR, ale i odsouzených.

Cílem odborného vzdělávání vězeňského personálu je uspokojit potřeby VS ČR procesem modifikace postojů, znalostí a dovedností učením směřujícím k dosažení efektivního výkonu v okruhu činností. Správně a efektivně nastavený systém odborného vzdělávání zaměstnanců přispívá ke zlepšení pracovního výkonu a kvality práce zaměstnanců (dovednosti, schopnosti, prohlubování znalostí) a co je neméně podstatné též k jejich loajalitě. Naopak špatně nastavený systém odborného vzdělávání přispívá k účinkům opačným. Cíle této práce bylo dosaženo. Byly popsány formy a metody odborného vzdělávání vězeňského personálu, včetně právního rámce, jeho vývoj a specifické faktory. Provedeným výzkumem mezi zaměstnanci Věznice Plzeň byly identifikovány kladné stránky i problémy odborného vzdělávání zaměstnanců VS ČR a bylo zjištěno, že většina zaměstnanců je celkově spokojena s odborným vzděláváním a považuje absolvované odborné vzdělávání za praktické, použitelné, přínosné, srozumitelné a odpovídající současným potřebám a trendům. Byly zjištěny rozdíly mezi jednotlivými specifickými skupinami zaměstnanců ve vnímání odborného vzdělávání a nejčastějším typem školení, který zaměstnancům ve Věznici Plzeň chybí, je školení zaměřené na konkrétní výkon práce a na obecně psychologická témata se zaměřením na prevenci syndromu vyhoření, což lze považovat za námět pro úpravu struktury odborného vzdělávání realizovaného Akademií VS ČR, případně jednotlivými věznicemi.

Cílem vzdělávání vězňených osob, jako dílčí součásti realizace programu zacházení, je přispět k minimalizaci identifikovaných rizik, zejména ke snížení pravděpodobnosti páchání další trestné činnosti. Je si třeba uvědomit, že část odsouzených vyrůstala v rodinách a v sociálních skupinách, kde rodinní příslušníci často nikdy nepracovali, a hodnota vzdělání je na spodním žebříčku. Vzdělávání odsouzených je v podmínkách VTOS nejdelší formativní proces, kterým se působí na odsouzené. Cíle této práce bylo dosaženo. Byly popsány formy a metody vzdělávání vězňených osob v ČR, ale i v zahraničí, včetně právního rámce. Provedeným výzkumem mezi odsouzenými zařazenými do druhého a třetího ročníku učebního oboru

Strojírenské práce na ŠVS Věznice Plzeň byly identifikovány kladné stránky i problémy vzdělávání vězňů ve Věznici Plzeň, které souvisí se specifickými podmínkami a prostředím Věznice Plzeň a bylo zjištěno, že u 95 % odsouzených naplnilo studium učební obor jejich očekávání. Pozitivním přínosem celého výzkumu je zjištění, že rozhodujícími motivačními činiteli pro rozhodnutí k podání žádosti na ŠVS byly faktory s předpokladem skutečného zájmu a potřeby doplnit si své vzdělání (Snadnější uplatnění na trhu práce, Chci mít vyšší vzdělání a Chci poznat něco nového) před faktory směřující k účelové snaze o bezprostřední zlepšení aktuálních podmínek ve věznici (přídavky ke stravě, širší nabídka zájmových aktivit na ŠVS, prospěchové stipendium). Byly zjištěny rozdíly mezi jednotlivými specifickými skupinami odsouzených v jejich motivaci ke studiu. Nejčastějším typem studijního oboru, o který by odsouzení rozšířili nabídku, byly obory maturitní a dále navrhovali rozšíření osnov o možnost získání svářečského průkazu, což lze považovat za námět pro úpravu skladby studijních oborů a osnov SOU VS ČR.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BAJCURA, L. *Zacházení s vězni a tvorba standardizovaných programů*. Disertační práce. Praha: Pedagogická fakulta Karlovy univerzity, 2008.

BENEŠ, M. *Andragogika*. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-2580-2.

COYLE, A. *Řízení věznic v čase změn*. Příloha časopisu České vězeňství č. 1/2004. ISSN 1213-9297. ISBN 80-239-3142-3.

ČEPELÁK, J. *Penitenciární psychologie*, Praha: VŠ SNB, 1982.

HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2005. ISBN 80-86708-05-5.

HLADÍK, O. *Výzkumný ústav penologický – pokus o reformu českého vězeňství*. In: *Historická penologie* 1/2012, Praha 2012, s. 47-53.

HORÁK, P. *Analýza vzdělávání odsouzených ve Středním odborném učilišti VS ČR*. In: časopis České vězeňství, ročník 14, č. 2/2006. ISSN 1213-9297, s. 20-21.

JŮZL, M. *Penitenciariстика jako věda žalární*. Praha: UJAK, 2017. ISBN 978-80-7452-131-7.

JŮZL M. *Penitenciariстика a penologie II*. Brno: IMS Brno, 2013. ISBN-978-80-87183-34-5.

JŮZL, M., OLEJNÍČEK A. *Penologie a penitenciární pedagogika*. Brno: Institut mezioborových studií. 2005.

KÝR, A. *Nástin historického vývoje odborného vzdělávání vězeňského personálu do roku 1989*. In: *Historická penologie* č 4/2004. ISSN 2533-803X, s. 3-9, Dostupné z: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/ke-stazeni/historicka-penologie//>.

KÝR, A., KAFKOVÁ, A. *Proměny odborného přípravy vězeňského personálu*. In: *Historická penologie*, ročník 8, č. 3/2010. ISSN 2533-803X, s. 7-8.

MEZNÍK, J., KALIVODOVÁ, V., KUČHTA, J. *Základy penologie*. Brno, 1995. Vydavatelství MU v Brně – Právnická fakulta. ISBN 80-210-1248-X.

MINISTERSTVO SPRAVELNOSTI ČR. *Koncepce vězeňství do roku 2025*. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/koncepce-vezenstvi/>.

MUŽÍK, J. *Profesní vzdělávání dospělých. Ekonomické, společenské, metodologické a andragogické aspekty*. Praha: Wolters – Kluwer, 2012. ISBN 978-80-7357-738-4 (monografie).

MUŽÍK, J. *Principy, formy a metodika vzdělávání dospělých*. Praha: Centrum andragogiky a Česká andragogická společnost, 2011. ISBN 978-80-90 4899-25.

PRŮCHA, J., VETEŠKA, J. *Andragogický slovník*. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN-978-80-247-3960-1.

SOCHŮREK, J. *Kapitoly z penologie III*. Liberec: Technická univerzita, 2007. ISBN 978-80-7372-205-0.

SOCHŮREK, J. *Úvod do psychologie, penologie a viktimologie pro základní odbornou přípravu příslušníků a zaměstnanců VS ČR*. Stráž pod Ralskem: IV VS, 2010.

SOCHŮREK, J. *Některé současné otázky penitenciární psychologie*. Příspěvek na mezinárodní konferenci Psychologie práce a organizace. Praha, 2009.

SOCHŮREK, J., SLUKOVÁ K. *Psychologické aspekty kontinuálního profesního vzdělávání zaměstnanců Vězeňské služby České republiky*. In: Sborník z Mezinárodní konference Psychologie práce a organizace. Brno, 2011. ISBN 978-80-223-2970-5.

UHLÍK, J. *František Josef Řezáč – reformátor vězeňství a školství 19. století*. Příloha časopisu České vězeňství č. 2/1997. Praha: VS ČR, 1997.

VÁŇA, M. a kol. *Střední odborné učiliště, učiliště a odborné učiliště VS ČR, 1983-1998 (15 let SOU)*. Příloha časopisu České vězeňství č. 3-4/1998. ISSN 1213-9297

VETEŠKA, J. *Přehled andragogiky: úvod do studia vzdělávání a učení se dospělých*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1026-9.

25 LET VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČESKÉ REPUBLIKY, příloha časopisu České vězeňství, 2017. ISSN 1213-9297. Dostupné z: <http://www.vscr.cz>.

Seznam použitých internetových zdrojů

<https://www.justice.cz>

<https://www.mvcr.cz>

<https://www.vscr.cz>

SEZNAM ZKRATEK

CŽV	-	Celoživotní vzdělávání
IV	-	Institut vzdělávání
MS	-	Ministerstvo spravedlnosti
MV	-	Ministerstvo vnitra
OPaS	-	Oddělení prevence a stížností
OVVaT	-	Oddělení výkonu vazby a trestu
PSVD	-	Prostupná skupina vnitřní diferenciac
ŘVTOS	-	Řád výkonu trestu odnětí svobody
SNB	-	Sbor národní bezpečnosti
SNV	-	Sbor nápravné výchovy
SOU	-	Střední odborné učiliště
ŠVS	-	Školské vzdělávací středisko
TČ	-	Trestný čin
TŘ	-	Trestní řád
TZ	-	Trestní zákoník
VIS	-	Vězeňský informační systém
VS ČR	-	Vězeňská služba České republiky
VTOS	-	Výkon trestu odnětí svobody
ZVTOS	-	Zákon o výkonu trestu odnětí svobody

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Seznam tabulek

Tabulka 1: Kategorizace věkového složení dle typu poměru (služební/pracovní) za rok 2018 ve VS ČR.....	24
Tabulka 2: Vzdělanostní úroveň zaměstnanců VS ČR za rok 2018.....	28
Tabulka 3: Motivace k zaměstnání u VS ČR – důvod nástupu k VS ČR.....	28
Tabulka 4: Důvody nenaplnění očekávání od práce u VS ČR.....	30
Tabulka 5 A: Spokojenost s realizací základní odborné přípravy ve vztahu k obsahu jasných informací.....	31
Tabulka 5 B: Spokojenost s realizací základní odborné přípravy ve vztahu k praktickému a použitelnému obsahu.....	31
Tabulka 6 A: Spokojenost s realizací základní odborné přípravy – zahrnovala vše, co jsem očekával.....	32
Tabulka 6 B: Spokojenost s realizací základní odborné přípravy – naučil jsem se vše, co se očekává.....	33
Tabulka 6 C: Spokojenost s realizací základní odborné přípravy – obtížnost byla dle mého očekávání.....	33
Tabulka 6 D: Spokojenost s realizací základní odborné přípravy – strávený čas byl v souladu s očekáváním.....	34
Tabulka 6 E: Spokojenost s realizací základní odborné přípravy – tempo bylo adekvátní.....	34
Tabulka 7 A: Spokojenost s realizací základní odborné přípravy – připravenost učitelů.....	36
Tabulka 7 B: Spokojenost s realizací základní odborné přípravy – výklad a prezentace školících materiálů.....	36
Tabulka 7 C: Spokojenost s realizací základní odborné přípravy – srozumitelnost....	37

Tabulka 7 D: Spokojenost s realizací základní odborné přípravy – schopnost zodpovídání dotazů.....	37
Tabulka 7 E: Spokojenost s realizací základní odborné přípravy – znalosti a profesionalita učitelů.....	38
Tabulka 7 F: Spokojenost s realizací základní odborné přípravy – jak byste ohodnotil/a organizaci.....	38
Tabulka 7 G: Spokojenost s realizací základní odborné přípravy – jak byste ohodnotil/a místo.....	39
Tabulka 8 A: Spokojenost s realizací školení, kurzů ve vztahu k obsahu jasných informací.....	42
Tabulka 8 B: Spokojenost s realizací školení, kurzů ve vztahu k praktickému a použitelnému obsahu.....	42
Tabulka 9 A: Spokojenost s realizací školení – zahrnovala vše, co jsem očekával...	43
Tabulka 9 B: Spokojenost s realizací školení – naučil jsem se vše, co se očekává....	43
Tabulka 9 C: Spokojenost s realizací školení – obtížnost byla dle mého očekávání...	44
Tabulka 9 D: Spokojenost s realizací školení – strávený čas byl v souladu s očekáváním.....	44
Tabulka 9 E: Spokojenost s realizací školení – tempo bylo adekvátní.....	45
Tabulka 10 A: Spokojenost s realizací školení – připravenost učitelů.....	45
Tabulka 10 B: Spokojenost s realizací školení – výklad a prezentace školících materiálů	46
Tabulka 10 C: Spokojenost s realizací školení – srozumitelnost.....	46
Tabulka 10 D: Spokojenost s realizací školení – schopnost zodpovídání dotazů.....	47
Tabulka 10 E: Spokojenost s realizací školení – znalosti a profesionalita učitelů.....	47
Tabulka 10 F: Spokojenost s realizací školení – jak byste ohodnotil/a organizaci....	48
Tabulka 10 G: Spokojenost s realizací školení – jak byste ohodnotil/a místo.....	48
Tabulka 11: Chybějící typy školení.....	50

Tabulka 12: Věkové složení odsouzených k 31. 12. 2018.....	63
Tabulka 13: Členění odsouzených dle rodinného stavu k 31. 12. 2018.....	65
Tabulka 14: Členění odsouzených dle délky nařízeného trestu k 31. 12. 2018.....	68
Tabulka 15: Členění odsouzených dle počtu již vykonaných trestů odnětí svobody k 31. 12. 2018.....	71
Tabulka 16: Členění odsouzených dle nejvyššího dosaženého vzdělání k 31. 12. 2018.....	75
Tabulka 17: Počet odsouzených ve vztahu ke konkrétní hodnotě jednotlivých motivačních faktorů.....	79
Tabulka 18: Výsledné koeficienty specifických skupin respondent.....	81
Tabulka 19: Negativa studia v prostředí věznice.....	86
Tabulka 20: Pozitiva studia v prostředí věznice.....	87

Seznam grafů

Graf 1: Věkové složení.....	23
Graf 2: Věk nástupu k VS ČR.....	25
Graf 3: Délka praxe.....	25
Graf 4: Funkční zařazení.....	26
Graf 5: Vzdělanostní struktura.....	27
Graf 6: Naplnění očekávání?.....	29
Graf 7: Účast na dalších školení s ohledem na výši dosaženého vzdělání.....	40
Graf 8: Zájem o absolvování dalšího odborného vzdělávání.....	49
Graf 9: Věkové složení.....	62
Graf 10: Rodinný stav.....	64
Graf 11: Počet dětí.....	65

Graf 12: Děti ve vlastní péči.....	66
Graf 13: Délka současného trestu odnětí svobody.....	67
Graf 14: První odsouzení.....	69
Graf 15: Počet VTOS.....	70
Graf 16: Složení § TČ.....	72
Graf 17: Byl jste v posledních 3 letech před současným VTOS ve VTOS.....	73
Graf 18: Vzdělanostní úroveň.....	73
Graf 19: Považujete své vzdělání za dostatečné k uplatnění na pracovním trhu.....	76
Graf 20: Pracoval jste do 1/2 roku před současným uvězněním se souvislou délkou zaměstnání minimálně 2 měsíce bez ohledu na charakter pracovní činnosti (brigáda, řádný pracovní poměr)?.....	77
Graf 21: Predikce zaměstnání.....	78
Graf 22: Výsledný koeficient motivace ke studiu	80
Graf 23: Naplnění očekávání.....	83
Graf 24: Pomůže mně absolvování učebního oboru k uplatnění na trhu práce?.....	84
Graf 25: Chcete vyšší kvalifikaci, kterou jste získal svým studiem na ŠVS, využít i po propuštění z výkonu trestu?.....	85

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Dotazník pro zaměstnance.....I

Příloha B – Dotazník pro odsouzené..... II

Příloha A – Dotazník pro zaměstnance

Hodnocení absolvovaného odborného vzdělávání zaměstnanci VS ČR Věznice Plzeň, kteří pracují v přímém kontaktu s vězni.

Tento dotazník má 2 stránky a byl vytvořen, aby zjistil Váš názor na odborné vzdělávání ve VS ČR. Chci Vás požádat o co největší upřímnost při jeho vyplňování. U otázek č. 5, 7 a 15 správnou odpověď zakroužkujte. U otázek číslo 8, 9, 10, 12, 13 a 14 zvolte variantu odpovědí: 1-Velmi spokojen/a, 2-Spokojen/a, 3- Nevím, 4-Nespokojen/a, 5-Velmi nespokojen/a. Děkuji za Váš čas, který strávíte jeho vyplněním.

1. Kolik je Vám let?.....

2. V kolika letech jste nastoupil k VS ČR?

3. Jak dlouho (kolik roků/let) pracujete u VS ČR?

4. Na jakém služebním nebo pracovním místě jste v současné době zařazen?

.....

5. Jaké máte nejvyšší dosažené vzdělání?

středoškolské s maturitou	vyšší odborné	vysokoškolské bakalářské	vysokoškolské Mgr., Ing., Dr.
---------------------------	---------------	--------------------------	-------------------------------

6. Z jakého důvodu jste nastoupil k VS ČR?

.....

7. Naplnila práce ve VS ČR Vaše očekávání?

Ano, zcela Ano, ale ne úplně Ne, z důvodu.....

.....

8. Uved'te, jak jste byl spokojen s realizací základní odborné přípravy?

Obsahovala jasné informace

Obsah byl praktický a použitelný

9. Uved'te, jak jste byl spokojen s realizací základní odborné přípravy vzhledem k Vaším očekáváním a strávenému času

Zahrnovala vše, co jste očekával/a

Naučil/a jste se vše, co se od Vás očekává

Úroveň obtížnosti byla dle Vašeho očekávání

Čas strávený odbornou přípravou byl v souladu s Vaším očekáváním?

Tempo bylo adekvátní

10. Uved'te, jak jste byl spokojen s realizací základní odborné přípravy vzhledem k následujícím

Přípravenost učitelů

Výklad a prezentace školících materiálů

Srozumitelnost

Schopnost zodpovídání dotazů

Znalosti a profesionalita učitelů

Jak byste ohodnotil/a organizaci?

Jak byste ohodnotil/a místo?

11. Jaká další školení nebo kurzy jste v průběhu Vašeho služebního nebo pracovního zařazení u VS ČR absolvoval (neuvádějte služební a profesní přípravu)?

.....

12. Uved'te, jak jste byl spokojen s realizací těchto školení, kurzů?

Obsahovala jasné informace

Obsah byl praktický a použitelný

13. Uved'te, jak jste byl spokojen s realizací těchto školení vzhledem k Vaším očekáváním a strávenému času

Zahrnovala vše, co jste očekával/a

Naučil/a jste se vše, co se od Vás očekává

Úroveň obtížnosti byla dle Vašeho očekávání

Čas strávený školením byl v souladu s Vaším očekáváním?

Tempo bylo adekvátní

14. Uved'te, jak jste byl spokojen s realizací školení vzhledem k následujícím

Přípravenost učitelů

Výklad a prezentace školících materiálů

Srozumitelnost

Schopnost zodpovídání dotazů

Znalosti a profesionalita učitelů

Jak byste ohodnotil/a organizaci?

Jak byste ohodnotil/a místo?

15. Máte zájem absolvovat další odborné vzdělávání? Ano Ne

16. Jaké typy školení ve vztahu k odbornému vzdělávání vězeňského personálu postrádáte?

.....
.....

17. Změnil byste současný systém odborného vzdělávání vězeňského personálu? Pokud ano, jak?

.....
.....

Příloha B – Dotazník pro odsouzené

Dobrý den,

tento dotazník má 2 stránky a byl vytvořen, aby zjistil Váš názor na vzdělávání ve výkonu trestu odnětí svobody. Dotazník je **anonymní**, proto se nikam **nepodepisujte**. Chci Vás požádat o co největší upřímnost při jeho vyplňování. U otázek, kde jsou dány varianty odpovědí bez možnosti upřesnění, vyberte vždy jednu správnou variantu (např. otázky číslo 2, 4, 9, 10-13, 17). Děkuji za Váš čas, který strávíte jeho vyplněním.

1. Kolik je Vám let?.....

2. Jaký je Váš rodinný stav?
 - svobodný bez partnerky
 - svobodný, ale žijí trvale s partnerkou
 - ženatý
 - rozvedený bez partnerky
 - rozvedený, ale žijí trvale s partnerkou
 - vdovec

3. Kolik máte dětí?.....

4. Máte děti ve vlastní péči?
Ano Ne

5. Jaká je délka Vašeho současného trestu odnětí svobody?.....

6. V kolika letech jste byl poprvé odsouzen soudem?.....

7. Pokolikáté jste ve VTOS?.....

8. Za jaký trestný čin jste byl aktuálně odsouzen?.....

9. Byl jste v posledních 3 letech před současným VTOS ve VTOS?
Ano Ne

10. Jaké máte nejvyšší dosažené vzdělání?

- základní
- vyučen
- středoškolské s maturitou
- vyšší odborné
- vysokoškolské

V oboru:

11. Považujete své vzdělání za dostatečné k uplatnění na pracovním trhu?

Ano Ne

12. Pracoval jste do 1/2 roku před současným uvězněním se souvislou délkou zaměstnání minimálně 2 měsíce, bez ohledu na charakter pracovní činnosti (brigáda, řádný pracovní poměr)?

Ano Ne

13. Chtěl byste být zaměstnán po VTOS?

Ano Ne

14. Zakroužkujte na stupnici 1 až 5, který z níže uvedených faktorů nejvíce ovlivnil Vaše rozhodnutí o podání žádosti o zařazení na učební obor v rámci ŠVS (1=vůbec, 2 velmi málo, 3 středně, 4 většinou, 5 byl rozhodující):

a) Chci mít vyšší vzdělání		1	2	3	4	5
b) Chci poznat něco nového	1	2	3	4	5	
c) Snadnější uplatnění na trhu práce	1	2	3	4	5	
d) Přání blízkých osob (rodina....)	1	2	3	4	5	
e) Nuda ve standardním VTOS	1	2	3	4	5	
f) Přídatky ke stravě	1	2	3	4	5	
g) Prospěchové stipendium	1	2	3	4	5	
h) Širší nabídka aktivit programu zacházení	1	2	3	4	5	

Pokud bylo důvodem pro Vaše rozhodnutí něco jiného, uveďte co.....

.....

15. Naplnilo studium učebního oboru Vaše očekávání?

- Ano

- Ano, ale ne úplně

- Ne, z důvodu

16. Myslíte si, že pokud absolvujete učební obor, který nyní studujete, bude pro Vás snazší najít uplatnění na trhu práce po propuštění z VTOS?

- Ano

- Nevím

- Ne, důvod

17. Chcete vyšší kvalifikaci, kterou jste získal svým studiem na ŠVS, využít i po propuštění z výkonu trestu?

Ano

Ne

18. Postrádáte v nabídce ŠVS nějaké druhy učebních oborů? Pokud ano, jaké?

.....

19. Jaká jsou negativa (nevýhody) studia v prostředí věznice?

.....

20. Co spatřujete jako největší přínos studia v prostředí věznice?

.....

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Miroslav Loula

Obor: Andragogika

Forma studia: kombinované studium

Název práce: Vzdělávání vězeňského personálu v ČR a vzdělávání vězeňského personálu a vězněných osob ve Věznici Plzeň

Rok: 2020

Počet stran textu bez příloh:³¹ 95

Celkový počet stran příloh:³² 6

Počet titulů českých použitých zdrojů: 25

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 3

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Miloslav Jůzl, PhD.

³¹ zahrnuje počet stran od úvodu po závěr práce (seznamy použitých zdrojů již nepočítáme)

³² zahrnuje celkový počet jednotlivých stran příloh